

Nota

Poperinge Priesterstraat 13

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel

Nota Poperinge Priesterstraat. Deel 1: Verslag van Resultaten

Auteur

Delphine Saelens

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2021-0756

Plaats en datum

Gent, 18 oktober 2021

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 1975
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Aanleiding	4
1.2.1	Algemeen	4
1.2.2	Geplande werken en impactanalyse	4
1.3	Onderzoekstraject.....	7
1.4	Afwijkingen onderzoekstraject t.o.v. de archeologienota	7
2	Proefputtenonderzoek.....	8
2.1	Werkwijze en strategie	8
2.1.1	Onderzoeksdoelstellingen.....	8
2.1.2	Onderzoeksvragen	8
2.1.3	Methoden en technieken.....	10
2.1.4	Organisatie van het vooronderzoek	14
2.1.5	Afwijkingen t.a.v. de CGP of specifieke methodiek.	15
2.1.6	Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding.....	16
2.2	Assessment	17
2.2.1	Landschappelijke en aardkundige situering	17
2.2.2	Interpretatie profielen	17
2.2.3	Sporen en structuren.....	21
2.2.4	Vondsten.....	36
2.2.5	Stalen.....	40
2.3	Synthese onderzoeksresultaten.....	41
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	41
2.3.2	Confrontatie met resultaten eerder vooronderzoek.....	43
2.3.3	Verwachting archeologisch erfgoed	44
2.3.4	Syntheseplan	44
2.3.5	Onderzoeksvragen: antwoorden	45
2.4	Besluit.....	48
2.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering	48
2.4.2	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	48
3	Samenvatting.....	49
4	Lijsten.....	50
4.1	Figurenlijst.....	50
4.2	Plannenlijst.....	50
4.3	Tabellenlijst	50
5	Bibliografie	51
6	Bijlagen	52
6.1	Funderingsplannen.....	52

6.2	Sporenlijst	52
6.3	Vondstenlijst.....	52
6.4	Fotolijst	52
6.5	Allesporenkaart vlak 1	52
6.6	Allesporenkaart vlak 2	52

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

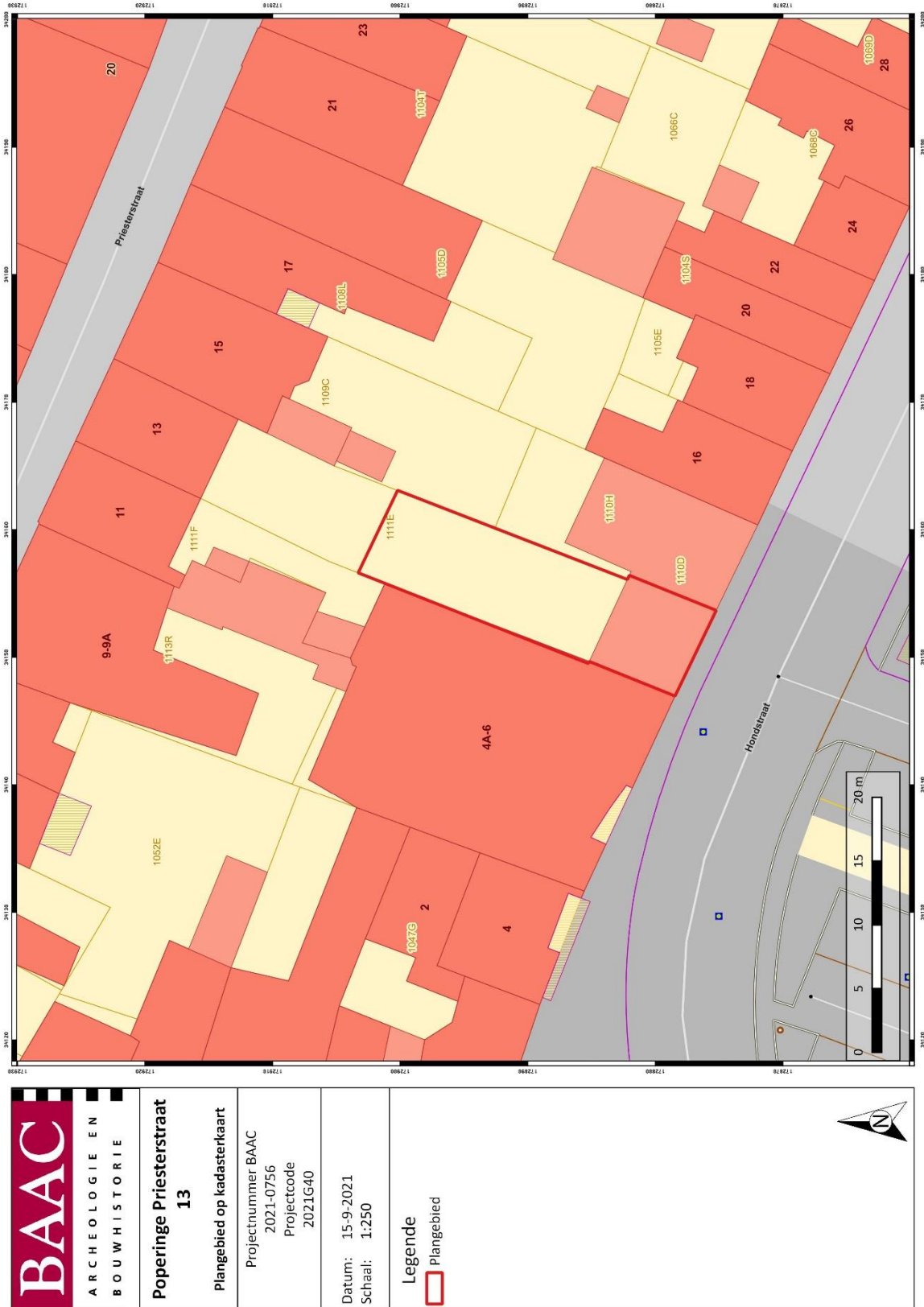
Naam site	Poperinge, Priesterstraat 13		
Ligging	Priesterstraat 13, Poperinge, West-Vlaanderen		
Kadaster	Poperinge, Afdeling 1, Sectie F, Perceel 1111E		
Coördinaten	Noordwest:	x: 34156,61	y: 172903,29
	Noordoost:	x: 34163,08	y: 172900,20
	Zuidwest:	x: 34146,95	y: 172878,45
	Zuidoost:	x: 34153,66	y: 172875,23
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2021-0756		
ID in akte genomen AN	ID 18336		
Oppervlak plangebied AN	383 m ²		
Oppervlakte advieszone Nota	194m ²		
Proefsleuvenonderzoek	Projectcode	2021G40	
	Veldwerkleider	Robrecht Vanoverbeke (archeoloog)	
	Erkende archeoloog	Robrecht Vanoverbeke (Erkeningsnummer: 2015/00022)	
	Betrokken actoren	Ann-Sophie De Witte (archeoloog) Delphine Saelens (archeoloog)	
	Betrokken derden	Jacky Aercke (CTE begeleiding)	

BAAC ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE	Poperinge Priesterstraat 13 Plangebied op topografische kaart	Projectnummer BAAC 2021-0756 Projectcode 2021G40	Datum: 15-9-2021 Schaal: 1:5000	Legende Plangebied	
---	--	---	------------------------------------	---	---

Plan 1: Plangebied op topografische kaart¹ (digitaal; 1:10.000; 15.09.2021)

¹ AGIV 2021b

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)² (digitaal; 1:250; 15.09.2021)

² AGIV 2021a

1.2 Aanleiding

1.2.1 Algemeen

De voorliggende nota omvat de uitgestelde uitvoer van de maatregelen opgelegd na eerder archeologisch vooronderzoek. Dit werd gerapporteerd in de archeologienota “Archeologienota Poperinge – Priesterstraat 13” (ID 18336)³. Het reeds uitgevoerde vooronderzoek omvatte enkel een bureauonderzoek. Dit bureauonderzoek werd in april 2021 uitgevoerd door BAAC Vlaanderen bvba. De synthese van het bureauonderzoek luidde als volgt:

“Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied waardevolle archeologische resten zou kunnen bevatten van de Romeinse periode tot de middeleeuwen en de nieuwe tijd. De landschappelijke ligging van het plangebied maakt het bovendien mogelijk dat er artefacten worden aangetroffen uit de steentijd en eventueel ook nederzettingssporen en vondsten uit de metaaltijden. Secundair bronnenmateriaal en cartografische bronnen geven aan dat het onderzoeksgebied gelegen was in de onmiddellijke omgeving van een Romeinse heirbaan en dat het vanaf de oorsprong van de nederzetting Poperinge deel uitmaakte van het historisch stadscentrum. Vooral voor de middeleeuwen is de kans op het aantreffen van nederzettingssporen en bijhorende vondsten zeer groot.

Onlangs de bebouwing binnen het onderzoeksgebied is er een grote kans dat het bodembestand nagenoeg intact is gebleven. Er zijn namelijk geen aanwijzingen dat er grote versturende activiteiten hebben plaatsgevonden in het recente verleden. Een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem kan dan ook leiden tot kenniswinst binnen een archeologisch kader, ter aanvulling van het huidige bureauonderzoek.

Vanwege het feit dat er zich nog te slopen bouwvolumes bevinden op het terrein, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat het archeologische vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van proefputten, zoals opgesteld in het programma van maatregelen, op een later tijdstip, na de sloop de bouwvolumes, uitgevoerd dient te worden.”

1.2.2 Geplande werken en impactanalyse

Op het zuidelijke lot zal een woning worden gebouwd. Het noordelijke lot is reeds bebouwd (Priesterstraat 13) en wordt verder niet meegenomen in de plannen van de initiatiefnemer. Dit wordt dan ook niet ontwikkeld en slechts administratief afgesplitst van het te ontwikkelen deel.⁴

Bij opmaak van de archeologienota waren de exacte ingrepen omtrent de funderingen nog niet gekend. Op heden zijn de stabiliteitsstudies uitgevoerd en zijn de finale funderingsplannen gekend (Figuur 1). Er wordt gewerkt met een algemene betonplaat met sleuffunderingen. Er wordt niet gewerkt met funderingspalen. De sleuffunderingen worden voorzien aan de randen van de nieuwe bouw. De nulpas van de nieuwe bouw bevindt zich op 20,40 m TAW. Het huidige maaiveld ligt op 20 tot +20,10 m TAW in het zuiden van het terrein en ca. 20 m TAW in het noorden. De nulpas situeert zich bijgevolg 30 tot 40 cm boven het huidige maaiveld.

De verstoringsdiepte van de sleuffunderingen (ongewapende vorstrand, verstijvingsbalken) bedraagt ca. 100 cm onder het toekomstige nulpeil (Figuur 2 - Figuur 4). Bijgevolg bedraagt de maximale verstoring ca. 70 cm ten opzichte van het huidige maaiveld. De verstoringsdiepte ter hoogte van het niveau vloerniveau bedraagt ca. 65 cm, ofwel ca. 35 cm onder het huidige maaiveld (Figuur 2 - Figuur 4).

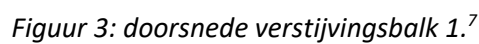
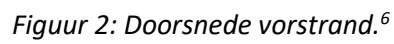
³ DE HERDT 2021

⁴ DE HERDT 2021

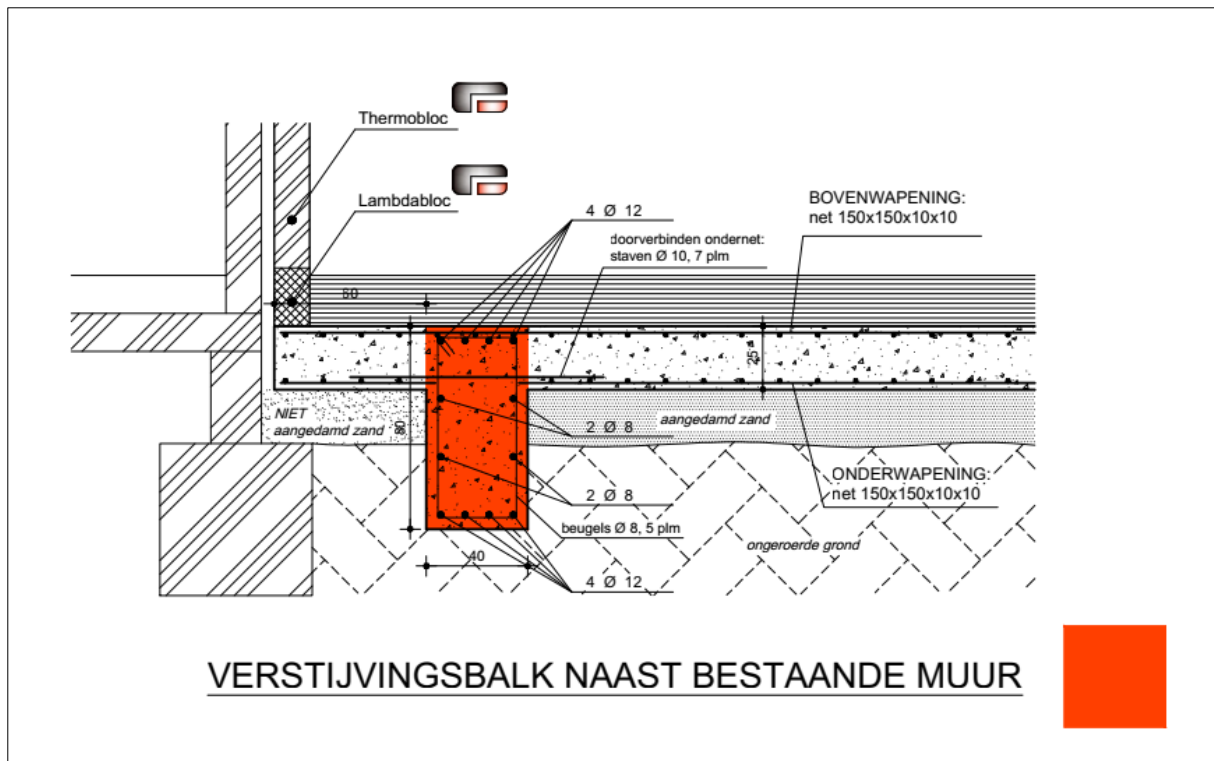

Figuur 1: Funderingsplan met in donkergrijs, groen en rood de funderingsbalken.⁵

⁵ Plan initiatiefnemer.

⁷ Plan initiatiefnemer.

Figuur 4: Doorsnede verstijvingbalk 2.⁸

1.3 Onderzoekstraject

Het verder vooronderzoek opgelegd in het Programma van Maatregelen bij archeologienota ID18336 omvatte een proefputtenonderzoek. Dit onderzoek werd uitgevoerd door BAAC Vlaanderen bvba, onder leiding van archeoloog Robrecht Vanoverbeke.

1.4 Afwijkingen onderzoekstraject t.o.v. de archeologienota

Niet van toepassing.

⁸ Plan initiatiefnemer.

2 Proefputtenonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1 Onderzoeksdoelstellingen

Een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefputten heeft als doel een nauwkeuriger zicht te krijgen op de stratigrafische opbouw en gaafheid van de te onderzoeken zones alsook de aanwezigheid van archeologische waarden in de vorm van sporen in te schatten. Na dit onderzoek kunnen er uitspraken gedaan worden over de archeologische waarde van de totaliteit van het terrein door een beperkt, maar statistisch representatief deel van dat terrein te onderwerpen aan archeologisch onderzoek. Dit representatief staal laat ons toe om de archeologische verwachting te toetsen en een gefundeerde uitspraak te doen over de totale archeologische waarde van het terrein en over het kennispotentieel van een mogelijk vervolgtraject. Dit doel wordt met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt. Zowel het deel van het terrein dat onderzocht wordt als het deel van de sporen dat opgegraven wordt, is steeds statistisch representatief en laat toe uitspraken te doen over het geheel van het terrein.

Er werd niet gekozen voor een standaard proefsleuvenonderzoek daar de stratigrafie binnen de onderzoekslocatie vermoedelijk complexer zal zijn dan in een rurale context. Samengevat komen vrijwel alle ruraal gelegen terreinen in aanmerking voor een proefsleuvenonderzoek. Uitzonderingen zijn echter terreinen (of delen van terreinen) met een hoge verwachting voor muurwerkarcheologie, een verwachting op een complexe antropogene bodemstratigrafie en vuursteenconcentraties. Deze worden immers beter onderzocht aan de hand van proefputten.

Een proefputtenonderzoek wordt toegepast op terreinen met een middelhoge tot zeer hoge en bijzondere archeologische verwachting en waarbij een complexe stratigrafie wordt verwacht. In regel is de kans op archeologische sporen op deze terreinen niet uit te sluiten tot zeer waarschijnlijk, maar steeds onzeker. Verder is de aard, ruimtelijke spreiding en bewaringstoestand van deze sporen onbekend. Daarnaast geeft het proefputtenonderzoek ook een gedetailleerd inzicht in de bodemopbouw van het terrein.

Indien de kans op aanwezigheid van waardevolle archeologische ensembles vrijwel onbestaande wordt ingeschat, is het proefputtenonderzoek in regel het eindpunt van het archeologisch traject. Wanneer de kans hoog wordt ingeschat, wordt binnen de archeologienota een advies voor een vervolgtraject geformuleerd. Vaak bestaat dit uit een vlakdekkende opgraving op specifiek afgebakende zones van het onderzoeksterrein.

Deze onderzoeksopdracht kadert binnen de doelstelling van het vooronderzoek – het vaststellen van de aanwezigheid van een archeologische site en de karakteristieken en bewaringstoestand van deze site, alsook een analyse van de relatie met het landschap, de waarde en de impact van de geplande werken – die tijdens het voorgaande vooronderzoek niet werd gehaald.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Bij het proefputtenonderzoek moeten volgens het PvM van de archeologienota (ID18336) minstens volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- *Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?*
- *Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:*
- *Wat is de aard van deze waarden?*

- *Wat is de bewaringstoestand van deze waarden?*
- *Betreft het behoudenswaardige archeologische waarden?*
- *Wat is de relatie tussen deze waarden en het landschap?*
- *Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?*

Sporenbestand

- *Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?*
- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Zijn de sporen te koppelen aan de steentijdartefacten, indien aangetroffen?*
- *Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?*
- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*
- *Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?*
- *Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?*

Specifieke vragen i.f.v. gekende historische waarden binnen het plangebied

- *Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van de Hondsgrecht binnen het plangebied?*
- *Is een datering van de Hondsgrecht mogelijk? Welke datering kan aangegeven worden?*

Motivatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:*
- *Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?*
- *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?*
- *Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?*
- *Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?*
- *Wat is de financiële impact van eventueel vervolgonderzoek?*

2.1.3 Methoden en technieken

Algemene bepalingen

Voor de *algemene bepalingen* wordt verwezen naar de desbetreffende hoofdstukken in de Code Goede Praktijk.⁹

Specifieke methodologie

De specifieke methodologie werd gerapporteerd in het Programma van Maatregelen van de archeologienota “*Archeologienota Poperinge – Priesterstraat 13*” (ID18336)¹⁰. Deze omvatte volgende elementen:

Inplanting putten

Op basis van de uit het bureauonderzoek gekende historische gegevens werd een puttenplan opgesteld (Plan 4). De specifieke locatie van de putten werd gekozen in functie van de onderzoeksvragen. Daarnaast is het de bedoeling om zo veel mogelijk historische informatie over de verschillende occupatiefasen en deelzones van het onderzoeksterrein te vergaren.

Aangezien de natuurlijke bodemopbouw binnen het plangebied mogelijk (deels) bewaard zou kunnen zijn dient een landschappelijke boring uitgevoerd te worden in elke proefput om zo de volledige opbouw te kunnen nagaan in kader van steentijdverwachting. Indien er geen twijfel bestaat over de bodemopbouw en het bijhorende archeologisch potentieel dient de landschappelijke boring niet uitgevoerd te worden in de desbetreffende proefput. De intactheid van de natuurlijke bodemopbouw hangt sterk samen met de verwachting betreffende de bewaring van steentijdsites binnen het plangebied.

Proefput WP 1:

Binnen deze werkput (6 x 2m) werd voorafgaand de Hondsracht en de noordelijke oever van de Hondsracht verwacht en zou deze kunnen worden bestudeerd.

Proefput WP 2:

Ter hoogte van de tuin werd een vierkante proefput (4 x 4 m) geadviseerd. Op basis van de voorhanden zijnde bronnen leek de kans het grootste dat hier de bodemopbouw relatief goed bewaard zou zijn gebleven. Deze profielput zou dan ook een goed zicht kunnen bieden op aanwezige relevante niveaus en de hoeveelheid, de bewaringstoestand en de diepte van deze niveaus.

Oppervlakte en dekkingsgraad onderzoek

De gezamenlijke oppervlakte van de twee proefputten bedraagt 28 m² wat overeenkomt met ca. 15% van het totale onderzoeksgebied (194 m²). De proefputten werden dusdanig ingepland om een zo representatief mogelijk beeld te bekomen van de stratigrafische opbouw van het terrein en de mogelijke spreiding van archeologische zones, zonder te veel te verstoren. De keuze voor de spreiding en inplanting werd hierboven beargumenteerd.

⁹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021.

¹⁰ DE HERDT 2021

Volgende specificaties zijn essentieel:

- *Binnen de proefputten wordt de volledige antropogene stratigrafische sequentie van het terrein onderzocht. Deze proefputten worden aangelegd tot op de moederbodem of, indien noodzakelijk, de registratie van de verschillende niveaus wordt middels boring(en) vervolledigd.*
- *Bijzondere aandacht gaat naar de inschatting van het sporenbestand, per stratigrafisch niveau.*
- *Bijzondere aandacht gaat naar de registratie van de stratigrafie van het terrein a.d.h.v. een profielregistratie.*

Landschappelijk bodemonderzoek

Binnen het plangebied bestaat de mogelijkheid dat een intacte bodemopbouw aangetroffen kan worden. Om een volledig beeld van de stratigrafie te krijgen dient bijgevolg een landschappelijke boring geplaatst te worden in elke proefput. Indien binnen de proefput zelf geen twijfel is over de bodemopbouw en de aan- of afwezigheid van onderliggende intacte niveaus, dient deze boring niet uitgevoerd te worden.

Selectie vondsten

Alle vondsten die tijdens de aanleg van de proefputten en het opschaven, couperen en afwerken van de sporen worden aangetroffen, worden verzameld en geregistreerd. Bij relevante archeologische sporen of bodemeenheden wordt daarenboven actief op zoek gegaan naar vondsten. Enkel in sporen met een duidelijk recente ouderdom worden niet alle vondsten systematisch ingezameld.

Staalname

Er worden in regel geen stalen genomen tijdens het onderzoek. Enkel gevoelige en relevante archeologische sporen of bodemeenheden worden indien gewest bemonsterd. Deze bemonstering kadert echter niet binnen het beantwoorden van de onderzoeksvraagstelling zoals geformuleerd in de onderzoeksvragen. Dergelijke staalname en mogelijke verdere analyse van deze stalen dient dan ook bijkomend gemotiveerd te worden en gekaderd te worden binnen bijkomende onderzoeksvragen.

Stratigrafische profielregistratie

Van elke proefput wordt het lengteprofiel gedocumenteerd. De proefputten zijn danig ingepland dat een representatieve doorsnede van het volledige onderzoeksterrein wordt verkregen. De profielen worden opgeschoond voor zover de veiligheid en stabiliteit dit toelaten, gefotografeerd (voorzien van profielnummer, sleufnummer, noordpijl en schaallat), ingetekend op schaal 1/20 en beschreven. Desgewenst worden bijkomende maatregelen genomen om de veiligheid en stabiliteit te verzekeren. De profielputten worden beschreven en bestudeerd door een bodemkundige. Bij elk profiel wordt de absolute hoogte van het maaiveld genomen en op plan aangebracht. De profielen worden per laag of horizont lithologisch en bodemkundig beschreven. Belangrijke bodemeigenschappen, zoals textuur, oxidoreductie, kalkgehalte, biologische processen, chemische processen, mineralogische processen en bodemhorizonten werden gedetermineerd en beschreven. De beschrijving van de profielen gebeurde conform de FAO guidelines for soil description en de Code van Goede Praktijk. De aangetroffen bodems worden gedetermineerd conform het Belgisch bodemclassificatiesysteem.

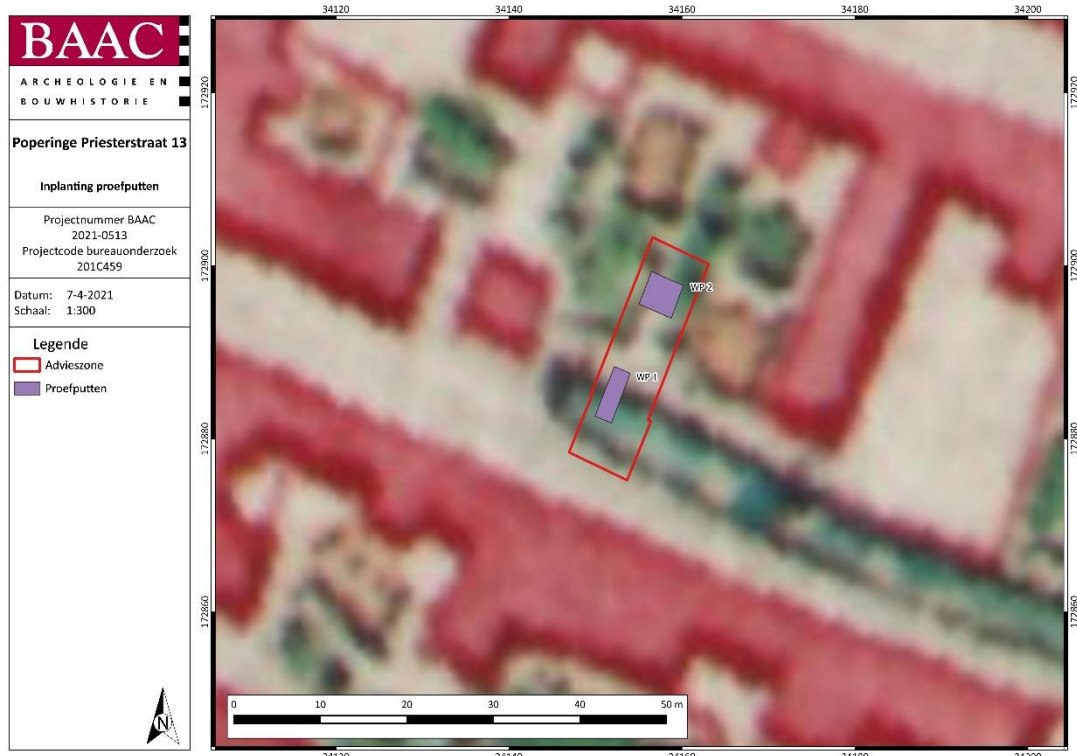
Metaaldetectie

Elk aangelegd vlak wordt met een metaaldetector geprospecteerd, zodat vondsten gelokaliseerd worden voordat zij tevoorschijn komen. De storten van de lagen die het bovenste niveau afdekken

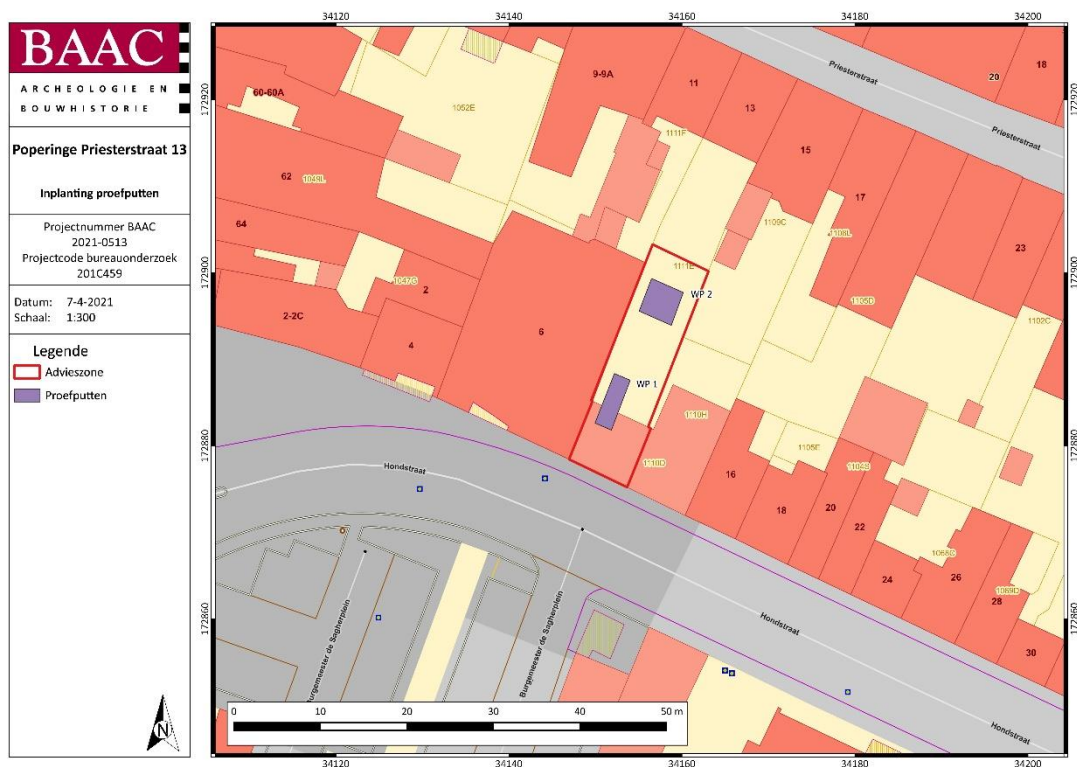
waarop sporen of vondstenconcentraties aanwezig kunnen zijn, worden met de metaaldetector doorzocht indien deze lagen vondstenconcentraties bevatten of resten van archeologische sites, of belangrijke informatie bevatten over de prehistorische en historische ontwikkeling van het terrein.

De storten uit de sporen worden steeds gecontroleerd met de metaaldetector. Het gebruikte apparaat beschikt steeds over een functie voor metaaldiscriminatie en een functie om storende achtergrondsignalen te onderdrukken of filteren.

Metaalvondsten gelokaliseerd d.m.v. een metaaldetector worden enkel ingezameld als zij zich aan het vlak bevinden, als ze zich in een spoor bevinden dat opgegraven wordt, of als ze afkomstig zijn uit de storten. Vondsten die ingezameld worden bij het aanleggen van het vlak en die niet aan een spoor toegeschreven kunnen worden, worden op het vlakplan aangeduid met hun vondstnummer.

Plan 3: Inplanting proefputten op de Ferrariskaart.¹¹ (analoog; 1:25.000; 07.04.2021)

Plan 4: Inplanting proefputten op het GRB.¹² (1:1; digitaal; 07.04.2021)

¹¹ GEOPUNT 2021b

¹² AGIV 2021a

2.1.4 Organisatie van het vooronderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd op 9 september 2021 onder leiding van erkende archeoloog Robrecht Vanoverbeke. Hij werd hierbij bijgestaan door archeologen Ann-Sophie De Witte en Delphine Saelens.

Er werd CTE-begeleiding uitgevoerd door een Braet bvba, externe firma.

Er werden twee proefputten aangelegd voor een totale oppervlakte van 36,8 m² (ca. 9 m² meer dan de geadviseerde oppervlakte). De totale advieszone voor proefputtenonderzoek omvat 194 m², waardoor 18,96 % onderzocht werd.

De proefputten werden aangelegd met behulp van een kraan op rupsbanden van 9 ton met een gladde graafbak van 1,80 m. Van alle werkputten werden overzichtsfoto's gemaakt. De proefsleuven en sporen werden ingetekend door middel van een RTS van het type Geomax Zenith 25 PRO en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen. Indien een spoor zich tegen de putwand bevond, werd het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Sporen-, foto- en vondstenlijsten werden digitaal geregistreerd in het veld. Gebruik makend van een GIS-omgeving werden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.

Figuur 5: Tereinsituatie voor de start van het onderzoek

Figuur 6: Foto's methodiek.

2.1.5 Afwijkingen t.a.v. de CGP of specifieke methodiek.

Het onderzoek werd uitgevoerd volledig conform de Code van Goede Praktijk. Mits een kleine wijziging in het puttenplan werd het onderzoek eveneens uitgevoerd zoals voorgesteld in de specifieke methodologie van de archeologienota. De zuidelijke werkput (proefput) werd na aanleg van een eerste en tweede vlak in het noordelijke deel (ter hoogte van de ingeplande proefput) verlengd richting zuiden. Het bleek namelijk dat de proefput gesitueerd was pal bovenop een subrecente waterkelder (zie verder). Het uitbreiden in het zuiden had als doel om los van de kelder een duidelijker beeld van het bodembestand te verkrijgen en de verwachte Hondsracht op te sporen.

Plan 5: Aangelegde proefputten tov ingeplande proefputten (digitaal; 1:1; 15.09.2021).

2.1.6 Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding

Jan Decorte van CO₇ kwam op terreinbezoek tijdens het veldwerk.

Veiligheidsmaatregelen

Op basis van het bureauonderzoek kon een verhoogde verwachting opgesteld worden voor het aantreffen van munitie/springstoffen. Er werden dan ook maatregelen genomen en CTE-begeleiding ingeschakeld. Bij de aanleg van de proefputten was Jacky Aercke aanwezig van de firma Braet nv voor CTE-begeleiding. Er werden tijdens het veldwerk en de CTE-begeleiding werd niks aangetroffen.

2.2 Assessment

2.2.1 Landschappelijke en aardkundige situering

De landschappelijke en aardkundige situering van het plangebied wordt besproken in Hoofdstuk 2.2.1 Landschappelijk kader (p 11) van de archeologienota ID 18336.¹³

2.2.2 Interpretatie profielen

Er werden in totaal drie profielen geregistreerd waarvan twee in werkput 1 en één in werkput 2. In werkput 1 werd de volledige westelijke putwand geregistreerd alsook een centrale doorsnede van de werkput. In werkput 2 werd een profiel geregistreerd in het zuidwestelijke deel van de proefput, ter hoogte van de voormalige Hondsracht.

Plan 6: Overzichtskartaal van de profielregistraties (digitaal; 1:1; 16.09.2021)

Profiel 1.1

Profiel 1.1 was 1,30m breed en werd aangelegd tot 1,60 m diepte (Figuur 7, Figuur 8). Bovenaan dit profiel kwam een bakstenen muurtje voor (S1001), tot ca. 40 cm diepte. Direct hieronder bevonden zich aan noordelijke zijde van het profiel enkele sporen (S1.003 en 1.004). Aan zuidelijke zijde van het profiel was onder het muurtje een ophogingslaag van 30 – 40 cm dikte (laag 1) op te merken die bovenop de moederbodem lag. Laag 1 bestond uit een bruine, lemige laag met puinfragmenten en

¹³ DE HERDT 2021

baksteenfragmenten. Het onderliggende moedermateriaal was een lichtbruine, lemige homogene laag.

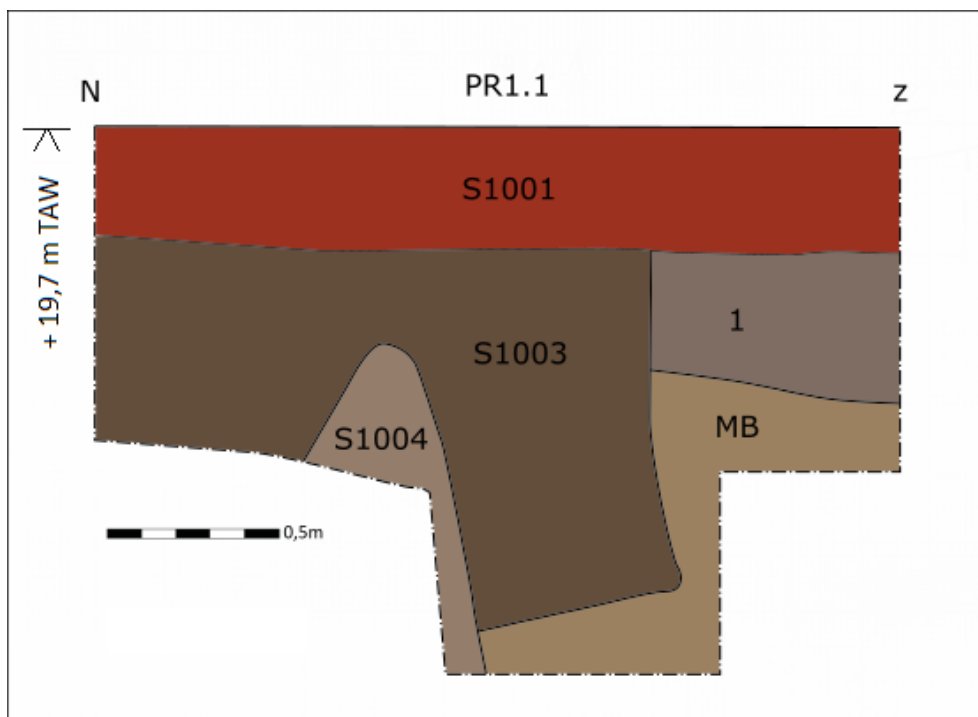
Profiel 1.2

Profiel 1.2 werd aangelegd over een breedte van 3,40 m en een diepte van 1,80 m (Figuur 9, Figuur 10). Dit profiel werd aangelegd aan de westelijke zijde van werkput 1. De bouwvoor (Ap) was hier ca. 45 cm dik en bestond uit een donker grijsbruin, zandig lemig pakket met baksteenresten en veel bomen- en plantenwortels. Hieronder kwam een heterogene, donkerbruine ophogingslaag voor (S1006). Deze ophogingslaag werd gekenmerkt door bioturbatie en de aanwezigheid van veel baksteenfragmenten, mortel, aardewerk, houtskool en bot. Voornamelijk in de noordelijke hoek werd een grote hoeveelheid aardewerk aangetroffen. Deze ophogingslaag verdiept naar het noorden van het profiel toe. De onderkant werd niet bereikt, de laag was minstens tot 1 m onder het maaiveld aanwezig in het profiel en liep in het noorden van het profiel nog dieper door. Centraal in het profiel werd onder deze ophogingslaag een spoor aangesneden, S1005. Dit spoor was minstens 20 cm dik en centraal in het profiel duikte deze laag dieper. Ondanks een verdieping van het profiel werd de onderkant van dit spoor niet bereikt. Enkel in het zuidelijke deel van het profiel werd de moederbodem aangetroffen onder S1005 en dit vanaf een diepte van 1,25 m onder het maaiveld.

Profiel 2.1

In werkput 2 werd ter hoogte van de aansnijding met de Hondsgrijsgracht (zie verder) een profiel geregistreerd aan westelijke zijde van de werkput. Het profiel werd ten zuiden van de muur- en kelderresten aangelegd over een breedte van 3,20 m (Figuur 9, Figuur 10). De bovenste lagen betroffen enkele heterogene opvullings- en puinlagen die gekenmerkt worden door een grote hoeveelheid baksteenpuin, voornamelijk lagen 1 en 3. Tussen deze lagen komt een dunne, donkerbruine homogene, zandig lemige laag (laag 2). Deze laag 2 betreft een leeflaag. Hieronder komen enkele lagen voor die gerelateerd zijn aan de Hondsgrijsgracht (lagen 5-7) en die uitvoerig besproken worden bij het sporenbestand (zie 2.2.3 Sporen en structuren). Het profiel werd aangelegd tot een diepte van 1,30 m. Het was niet mogelijk het profiel dieper aan te leggen door de aanwezigheid van het grondwater. Een manuele boring werd uitgevoerd tot een diepte van ca. 2,40 m onder het maaiveld, maar ook deze werd gestaakt wegen de uitloop door het aanwezige grondwater.

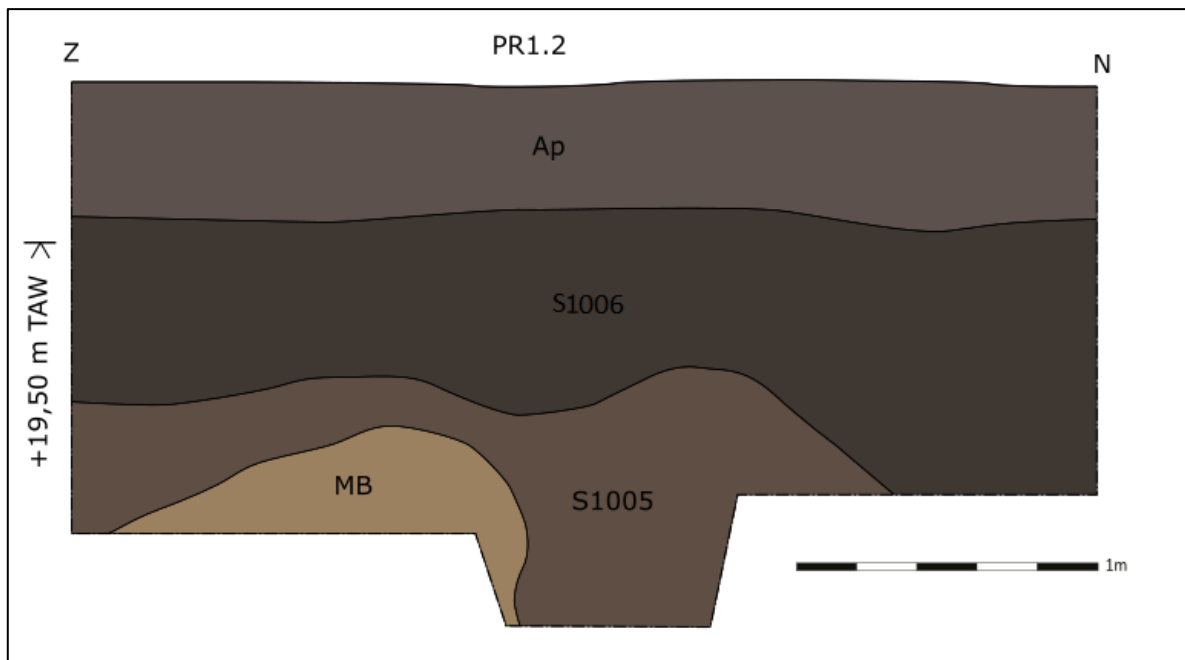
In geen van de profielen werd een voldoende intact bodemprofiel waargenomen die de bewaring op in situ steentijdsites toeliet. Bijgevolg werd geen verder onderzoek naar steentijdwaarden uitgevoerd.

Figuur 7: Tekening profiel 1.1

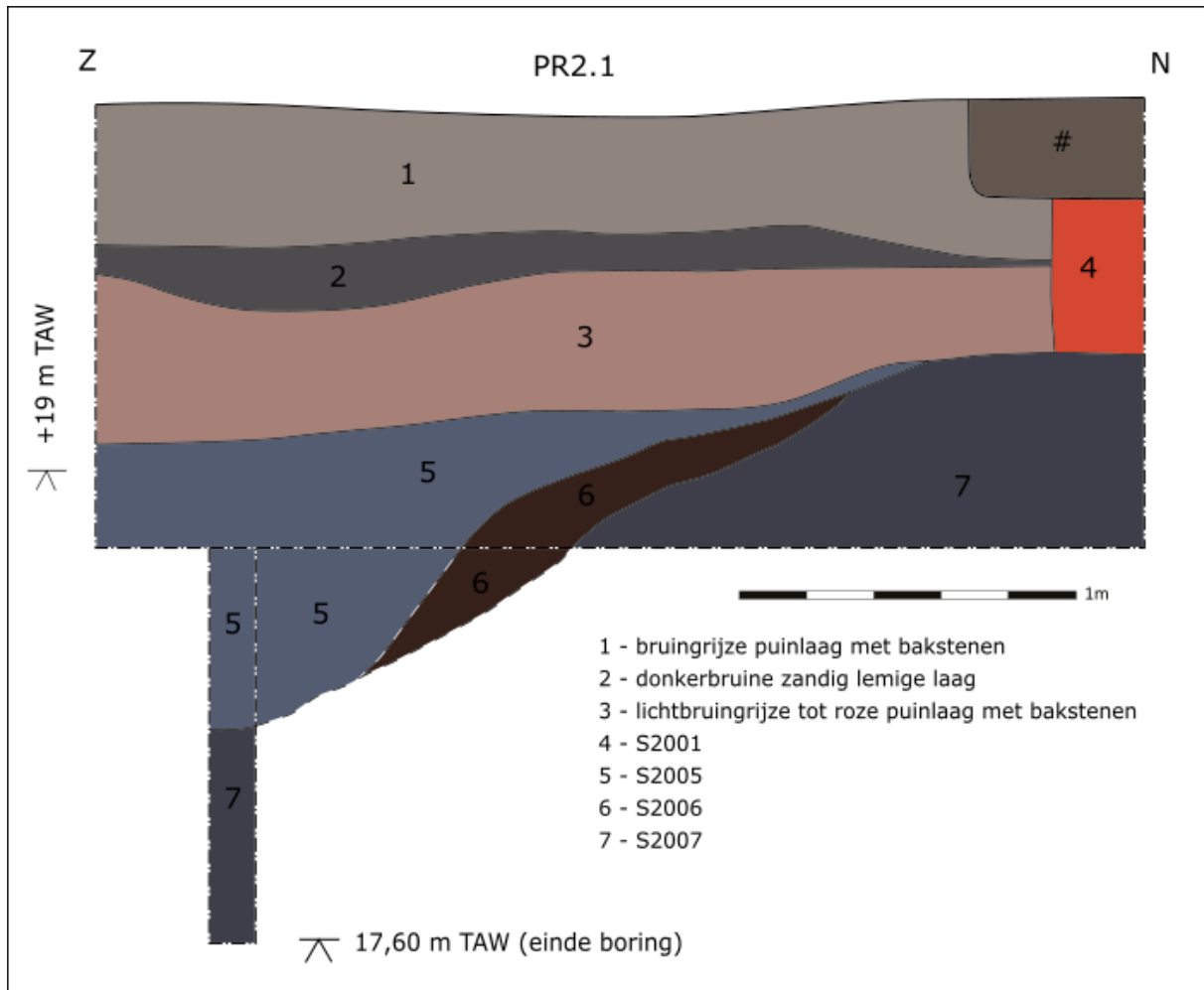
Figuur 8: Foto profiel 1.1

Figuur 9: Tekening profiel 1.2

Figuur 10: Foto profiel 1.2

Figuur 11: Tekening profiel 2.1

Figuur 12: Foto profiel 2.1

2.2.3 Sporen en structuren

Manifestatie archeologische site aan huidig oppervlak

Er werden geen sporen, structuren of archeologische ensembles aangetroffen aan het oppervlak van het onderzoeksterrein.

Stratigrafie van de site

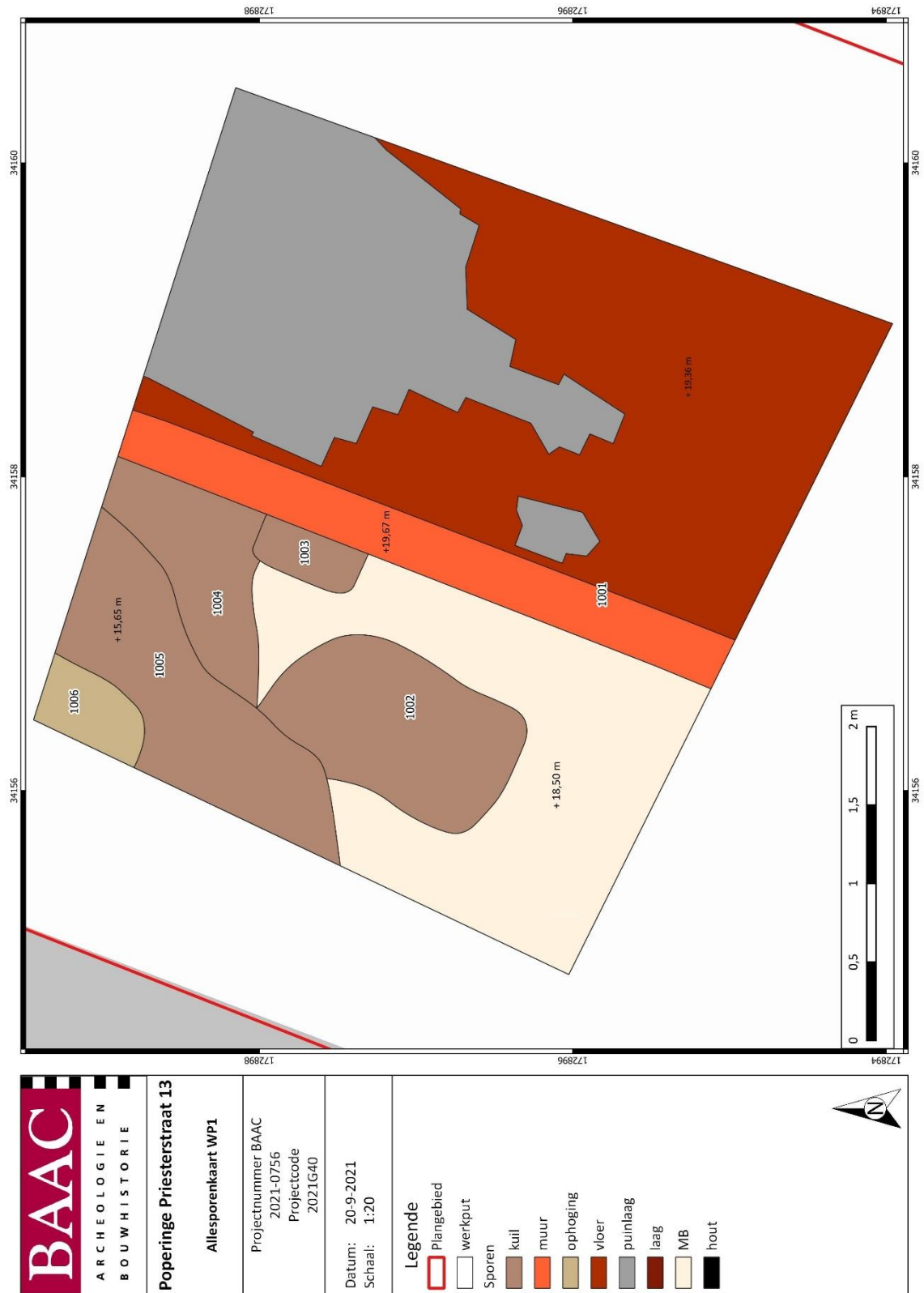
In werkput 1 werd een eerste vlak aangelegd op ca. + 19,35 m TAW (45-65 cm -MV). Hier werd in het oostelijke deel van de werkput een vloerniveau aangetroffen. Het westelijke deel van de werkput, waar deze vloer niet aanwezig was, werd vervolgens nog verdiept tot een diepte van ca. +18,50 m TAW (ca. 1,30-1,50 m -MV). Op dit niveau werd in het zuidelijke deel van de werkput de moederbodem aangesneden. In het noordelijke deel werd de moederbodem doorsneden door meerdere kuilen. Het maaiveldniveau ter hoogte van werkput 1 bevond zich tussen + 19,80 en + 20,00 m TAW.

In werkput 2 werd een eerste (noordelijke) deel van de werkput aangelegd waarbij een eerste vlak op ca. + 19,70 m TAW werd geregistreerd, vlak onder het maaiveld (-30 tot -40 cm). Hier werd onmiddellijk gestoten op funderingen en puinrijke ophogingslagen. Bij het verdiepen van dit eerste vlak werd duidelijk dat zich hieronder een kelder bevond. De vloer van deze kelder bevond zich tussen + 17,90 m TAW (centraal), + 18 m TAW (zijanten). Het was niet mogelijk om door deze vloer te breken.

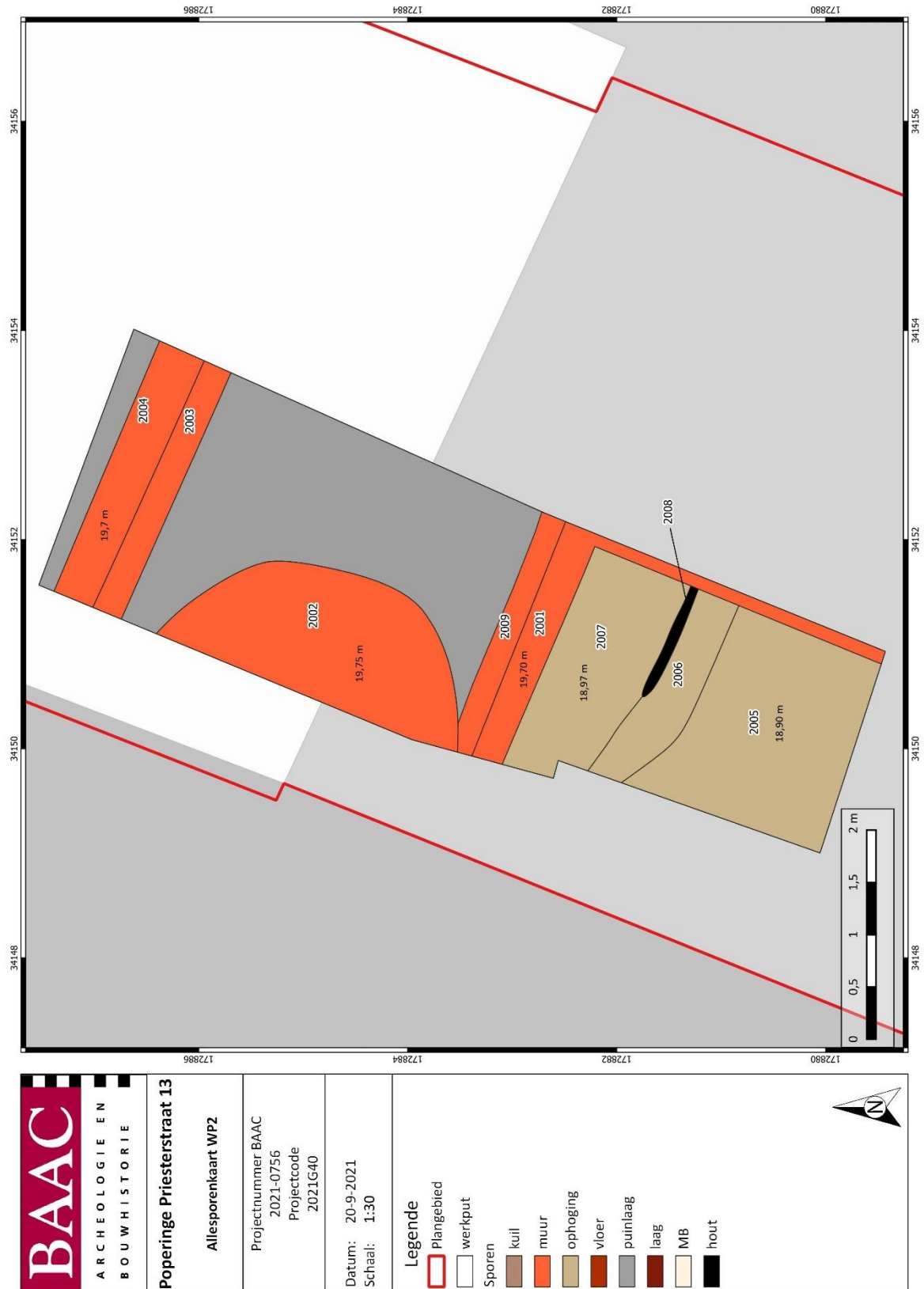
Werkput 2 werd uitgebreid in zuidelijke richting, waarbij een vlak werd aangelegd bij het dagzomen van enkele vondstrijke en humeuze lagen. Dit eerste vlak bevond zich op ca. + 18,95 m TAW (ca. 1 – 1,15 m -MV). De werkput werd vervolgens nog verdiept tot een tweede vlak op ca. + 18,70 m TAW. Dit tweede vlak werd niet verdiept wegens de aanwezigheid van het grondwater. Het maaiveldniveau ter hoogte van werkput 2 bevond zich tussen + 20 en + 20,10 m TAW.

Aangezien in deze zuidelijke zone van werkput 2 de moederbodem nog niet werd aangesneden, werd een handmatige boring uitgevoerd tot 1,20 m onder het tweede vlak (ca. 2,40 m onder het maaiveld). Het was niet mogelijk de boring dieper uit te voeren aangezien het boorgat inviel door het aanwezige grondwater. De moederbodem werd op deze diepte nog steeds bereikt. De boring doorsneed op deze diepte nog steeds grachtvulling behorende tot de Hondsracht.

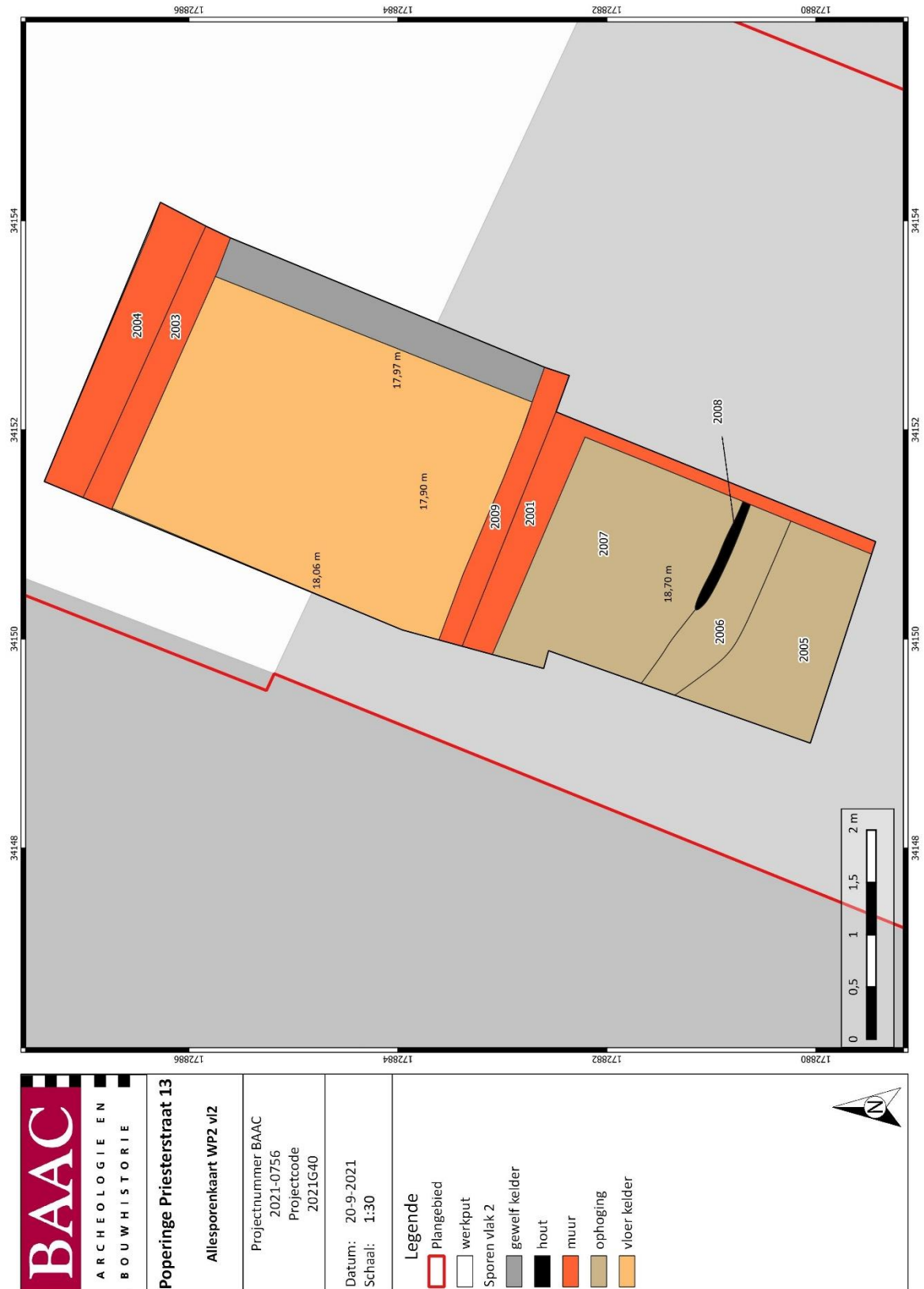
Weergave onderzoek: kaarten.¹⁴**Plan 7: Algemeen sporenplan vlak 1 (digitaal; 1:1; 20/09/2021)**¹⁴ Plannen op meer gedetailleerde schaal opgenomen in de bijlagen.

Plan 8: algemeen sporenplan WP1, vlak 1 met vlakhoogtes (digitaal; 1:1; 20/09/2021)

Plan 9: Algemeen sporenplan WP2, vlak 1 (digitaal; 1:1; 20/09/2021)

Plan 10: Algemeen sporenplan vlak 2 met vlakhoogtes (digitaal; 1:1; 20/09/2021)

Beschrijving sporenbestand

Werkput 1

De oostelijke helft van de werkput werd ingenomen door een muur met bijhorende vloer (S1001), vermoedelijk behorende tot eenzelfde kelderstructuur. De muur 38 cm breed. In de muur bevonden zich veel halve bakstenen, vermoedelijk recuperatiemateriaal. De gebruikte mortel was een harde zandmortel. De bovenkant van de muur bevond zich op + 19,67 m TAW. De onderkant van de muur werd in profiel 1.1 waargenomen op + 19,28 m TAW. De vloer was deels verstoord. Waar deze nog intact was, bestond de vloer uit rode plavuizen van 16,6 op 16,5 cm breedte en 2 cm dikte. Onder de vloer bevond zich een vlijlaag van kalkmortel. Het vloerniveau bevond zich op ca. + 19,36 m TAW. De kelderstructuur (zowel vloer als muur) was zeer stevig.

Figuur 13: Detail S1001 (muur).

Figuur 14: S1001 in oostelijke deel WP1

Figuur 15: Oostelijke deel WP1 met S1001

In het westelijke deel van de werkput werden geen baksteenresten of vloerresten aangetroffen en werd de werkput dan ook direct verdiept tot op het niveau van de moederbodem. Dit niveau lag op ca. + 18,6 m TAW (1,2 tot 1,4 m -MV). Op dit niveau werden enkele onregelmatige kuilen aangesneden: S1002, S1003, S1004 en S1005. De kuilen waren homogeen donkergrijs tot donkerbruin met een kleiige textuur en tekenden zich scherp af in het vlak. De sporen werden verder gekenmerkt door de aanwezigheid van houtskoolfragmenten. S1003 bevond zich tegen profiel 1.1 en was rechthoekig van vorm. Dit spoor tekende zich af van de overige kuilen vanwege het sterkere humeuze karakter. In elk van deze kuilen werd (laatmiddeleeuws) aardewerk aangetroffen.

S1005 werd ter hoogte van profiel 1.2 nog dieper gecoupeerd, maar de onderkant van deze kuil werd niet aangesneden. In profiel 1.2 werd duidelijk dat S1005 afgedekt werd door een dik ophogingspakket (S1006, profiel 1.2). S1006 was een heterogene, donkerbruine kleiige laag met inclusies van baksteenpuin, mortel, houtskool. In deze laag werd ook een grote hoeveelheid aardewerk gerecupereerd tijdens het aanleggen van het vlak (in de noordwestelijke hoek van de werkput). Naast aardewerk werd ook botmateriaal aangetroffen in de laag. Verder bevatte de laag veel bioturbatie.

Figuur 16: Westelijke deel WP1 met kuilen

Figuur 17: Coupe S1005

Werkput 2

Werkput 2 werd in twee bewegingen aangelegd. Eerst werd het noordelijke deel van de put aangelegd. Hierbij werd onmiddellijk onder het maaiveld een eerste vlak geregistreerd op ca. + 19,70 m TAW (-10 cm MV) aangezien er direct werd gestoten op een enkele funderingsresten. S2001 (onderaan Figuur 18) was een muur die deel uitmaakt van een fundering. De muur was opgebouwd uit rode bakstenen met formaat 21x10x5 cm en zachte zandmortel. De muur was vrij broos en ca. 35 cm breed. Grenzend aan dit spoor werd een ander muurfragment aangesneden van ca. 28 cm breedte, S2009. De bakstenen hadden een afmeting van 20x10x5 cm en de muur bevatte veel harde kalkmortel. Deze funderingsmuur was wel stevig. S2002 was een cirkelvormige fundering die centraal aan de westelijke zijde van het vlak werd aangesneden. De diameter van deze fundering bedroeg minstens 2,70 m. Ook hier werden rode bakstenen gebruikt met afmeting van 20x10x5, maar wel met een harde kalkmortel. Deze fundering was steviger dan S2001. In het noorden van de werkput, ten noorden van de cirkelvormige fundering S2002, werden weer twee parallelle muur-/funderingsresten aangesneden. S2003 had dezelfde kenmerken als S2009, namelijk een stevige muur met rode bakstenen van 20x10x5 met een harde kalkmortel. Grenzend aan dit spoor, aan de buitenkant van de werkput, bevond zich S2004. Dit spoor vertoonde dezelfde kenmerken als S2001, namelijk een broze bakstenen muur met zachte zandmortel. S2004 was ca. 40 cm breed. S2001 en 2004 orden aan de hand van de bouwkenmerken en de stratigrafie (zie verder) in de late 18^e eeuw gedateerd.

Bij het verdiepen van deze werkput naar een dieper niveau, bleek dat quasi de volledige werkput werd ingenomen door een keldervolume. Zo werd duidelijk dat de muur- en funderingsresten uit vlak 1 gerelateerd zijn aan deze kelder: S2009 en S2003. S2003 bleek de noordmuur te zijn van de kelder en S2009 de zuidmuur. De kelder had een vierkant tot rechthoekig grondplan van ca. 3 op 3,5 m. De zijmuren waren opgebouwd uit rode baksteen. De vloer van deze kelder bleek af te lopen naar het midden ten opzichte van de oost- en westzijde. In het centrale deel van de kelder was de vloer ca. +17,90 m TAW. De westelijke zijde van de werkput kwam grotendeels overeen met de westelijke grens van de kelder waar het vloerniveau zich op + ca. 18,06 m TAW bevond. Bij het uitgraven van de kelder kon aan de oostelijke zijde een restant van een gewelf vastgesteld worden. Een deel van dit gewelf kon behouden worden en werd uitgegraven (zie Figuur 19). Het betrof een tongewelf. Vermoedelijk ging het hier om een waterkelder. Er werd getracht de vloer te doorbreken met de graafmachine, maar dit

lukte niet. De vloer bleek te stevig te zijn, wat ook verklaard kan worden door de functie als waterkelder en de stevigheid en ondoordringbaarheid die diende te hebben.

Figuur 18: Overzichtfoto vlak 1, WP2 met funderingsresten.

Figuur 19: Zicht op de kelder, vlak 2, met gewelf.

Figuur 20: Zicht op kelder met vloer.

Na het registreren van de waterkelder in zowel vlak 1 als vlak 2, bleef het vraagstuk rond de Hondsgrecht nog steeds onbeantwoord. Daarom werd beslist om de werkput uit te breiden in zuidelijke richting, naar de Hondstraat toe. In deze uitbreiding werd op ca. +18,95 m TAW (ca. 0,65 m -MV) een vlak aangelegd bij het dagzomen van enkele vondstrijke en humeuze lagen. S2005 en S2007 waren kleiige, homogene lagen met houtskool en baksteeninclusies. S2006 tekende zich hiertussen af als een donkerdere, heel sterk humeuze laag met veel organisch materiaal. Daarnaast werd er in dit spoor ook aardewerk aangetroffen en een liggende houten balk van ca. 10 cm breed (Figuur 21).

De werkput werd vervolgens nog voorzichtig verdiept tot een tweede vlak op ca. + 18,70 m TAW. Dit tweede vlak werd niet verdiept wegens het opkomen van het grondwater. De gelaagdheid in het vlak was nog steeds aanwezig, maar wat opviel was de verschuiving van deze dagzomen in zuidelijke

richting. In het profiel werd de helling van de humeuze lagen richting de Hondstraat bevestigd (Figuur 22, Figuur 23). Deze humeuze, donkere lagen werden geïnterpreteerd als enkele actieve lagen van de Hondsgracht.

Om het profiel nog te kunnen aanvullen werd een manuele boring tot 1,20 m onder het aangelegde vlak gezet. De resultaten hiervan toonden aan dat de grachtvulling tot minstens 2,50 m onder het huidige maaiveld reikte. De boring diende op deze diepte gestaakt te worden wegens het dichtvallen van het boorgat. Uit profiel 2.1 kan afgeleid worden dat lagen 6 en 7 (S2006 en 2007) gerelateerd kunnen worden aan een actieve grachtfase en dat laag 5 een vermoedelijk dempingspakket was. Laag 3 van het profiel betrof een puinrijke laag die in verband staat met het bouwrijp maken van het terrein na demping van de gracht (Figuur 22). Ook laag 2, de compacte, homogene lemige laag kan gelinkt worden aan de eerste bewoning na het bouwrijp maken van het terrein en betreft vermoedelijk een loopniveau of leefniveau dat de puinrijke laag 3 afdekt. S2001, dat dat tegen de kelder aangetroffen werd is ook gelinkt aan de eerste structuur die opgetrokken werd na de demping van de gracht. Dit muurwerk dateert vermoedelijk uit de late 18^e eeuw of uit het begin van de 19^e eeuw.

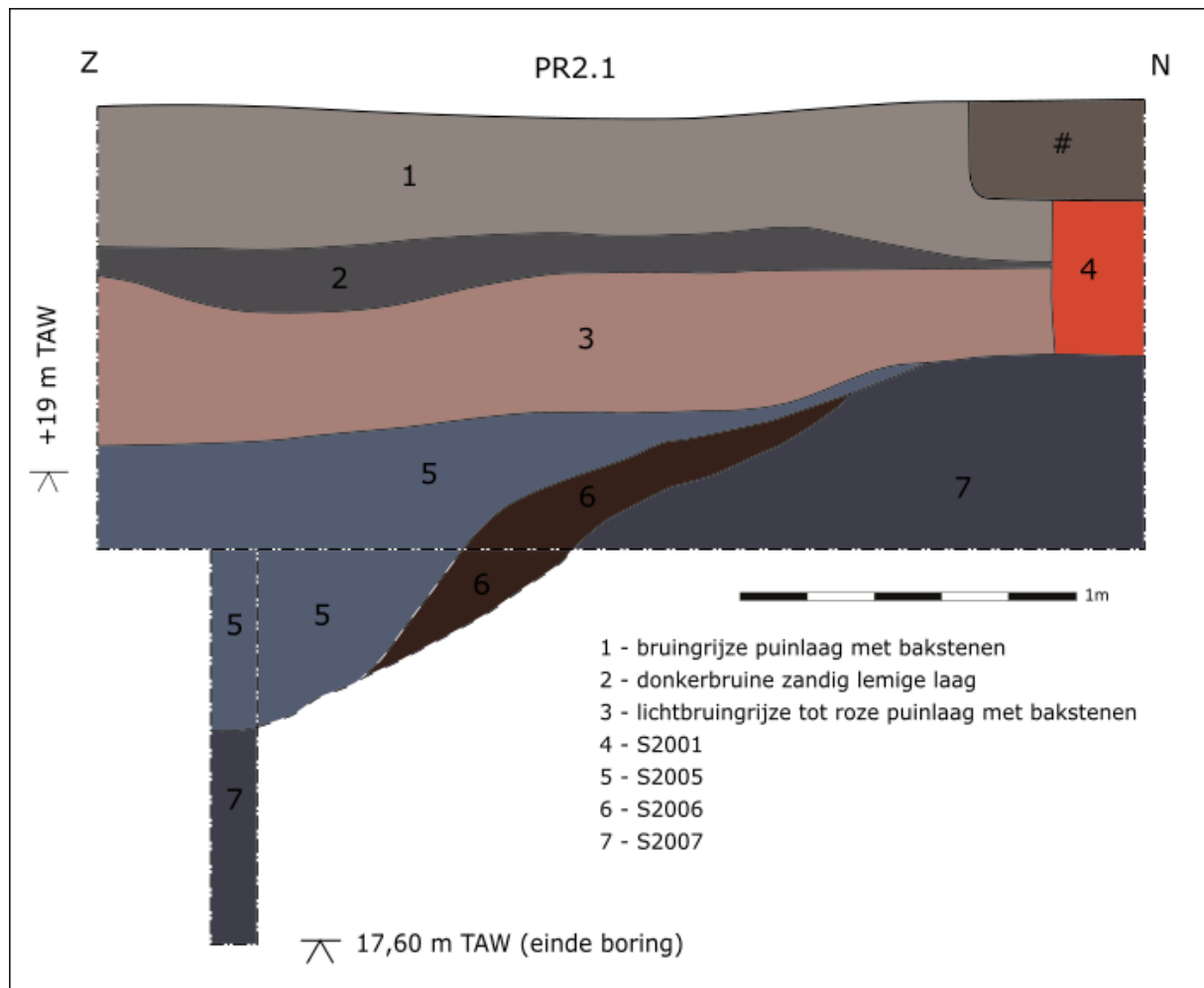
Figuur 21: Vlak 1, zuidelijke deel WP2 met dagzomende grachtlagen en liggende houten balk.

Plan 11: Allepsorenkaart werkput 2 (vlak 1) (digitaal; 1:1; 20/09/2021).

Figuur 22: Foto profiel 2.1, met de dalende vullingslagen richting Hondstraat.

Figuur 23: Tekening profiel 2.1.

2.2.4 Vondsten

Administratieve gegevens

Tabel 1: Assessmenttabel vondstmateriaal

VNR	WP	VONDSTCATEGORIE	BEWARING	FRAGMENTATIE	TELLING	CHRONOLOGIE	INTRUSIEF/RESIDUEEL	BIJZONDERE KENMERKEN
1	1	AW	goed	klein	83	LME	geen	44 fragm. grijsbakkend; 38 fragm. roodbakkend: huisraad – glazuur zowel binnen als buiten - veel beroet 1 fragm. steengoed enkel buitenzijde geglazuurd (Langerwehe)
2	1	DBOT	goed	groot	4		geen	4 fragm. dierlijk bot: oa. schouderblad klein dier – lang bot
3	1	MET	goed	groot	1	LME/NT	geen	Deksel tinnen kan of mogelijk speelgoed bord
4	1	AW	goed	Klein	1	LME	Geen	1 fragm. roodbakkend – spaarzaam geglazuurd
5	1	AW	goed	Klein	30	LME	Geen	29 fragm. grijsbakkend – o. a. rand schenkan (13 ^{de}) 1 fragm. roodbakkend – groenige glazuur aan buitenzijde
6	1	AW	goed	klein	6	LME	Geen	4 fragm. Roodbakkend – oa. Spaarzaam geglazuurd 2 fragm. grijsbakkend
7	1	GLS	goed	Geen	4	Recent	Geen	4 glazen flessen: 2 bier en 2 limonade
8	1	DBOT	goed	groot	1		geen	1 fragm. dierlijk bot; lang bot
9	1	AW - NS	goed	geen	2	LME	Geen	1 fragm. roodbakkend – spaarzaam geglazuurd 1 stuk ijzerzandsteen, onbewerkt
10	1	DBOT	goed	groot	1		Geen	1 fragm. dierlijk bot, indet.
11	1	AW	goed	Geen	38	LME	Geen	38 fragm. roodbakkend – huisraad – veel beroet

12	2	MET	goed	klein	1		geen	Rond plaatje van messing met centrale doorboring en meerdere inslagen van klein rond object
13	2	AW	goed	Groot	27	POSTME	Geen	24 fragm. Roodbakkend – glazuur aan binnen en -buitenkant – huiswaar – dikwijls beroet 2 fragm. Porselein – bruine buitenzijde: 18 ^{de} 1 fragm. majolica
14	2	MET	Goed		1	LME		Zegelstempel van gemeenschap van de conventen van de broeders eremieten van Sint-Augustinus
15	2	MET	Matig	Geen	1			Fragment ijzer. Mogelijk van kistbeslag of bouwelement.

Methode en technieken

Per spoornummer zijn alle vondsten bekeken en ingevoerd in de vondstdeterminatietabel. Zo werd eerst gekeken naar de vondstcategorie, vervolgens naar de dominante deelcategorie, waarna de belangrijkste gegevens m.b.t. de vondsten genoteerd werden. Er is ook getracht om de vondsten van een preliminaire datering te voorzien.

Aardewerk en glas

Inventaris

Voor de inventaris wordt verwezen naar de assessmenttabel, Tabel 1, waarin alle data per vondstnummer is verzameld. Uit deze inventaris blijkt dat tijdens het proefputtenonderzoek 186 aardewerkfragmenten zijn aangetroffen.

Interpretatie

Binnen de aardewerkgroep worden twee chronologische groepen onderscheiden. Een eerste groep omvat aardewerkfragmenten uit de late middeleeuwen. Een tweede grote groep omvat vondsten uit de 16^e tot 18^e eeuw.

Deze chronologische opdeling kende ook een opdeling per werkput. Zo situeerden de vondsten uit werkput 1 zich binnen deze oudste groep. Het aardewerk dat werd aangetroffen in de vulling van de kuilen dateert in de late middeleeuwen waarbij het voornamelijk om huisraad, zoals bakpannen, ging. De vele roetsporen aan de buitenzijde toonden aan dat deze artefacten veelvuldig werden gebruikt. vertoonden. Enkel de glazen flessen die in de puinvulling boven het vloertje van S1001 werden gevonden (VNR7) dateerden in een recentere periode (19^e -20^e eeuw). Het betrof twee bierflessen en twee limonade-flessen.

De tweede chronologische groep aardewerkvondsten werd gedaan in werkput 2 en dan voornamelijk in het zuidelijke deel van de werkput, daar waar de grachtlagen werden aangesneden. Uit deze lagen (S2005-2006 en 2007) werden diverse post-middeleeuwse aardewerkfragmenten verzameld. Deze groep wordt gedateerd tussen de 16^e en de 18^e eeuw. Een einddatum die aansluit bij het gegeven van de demping van de gracht.

Conservatie en behandeling

De ingezamelde vondsten hebben geen conservatie of behandeling nodig.

Potentieel op kenniswinst

De ingezamelde vondsten hebben in de eerste plaats een waarde als chronologische marker voor de antropogene sporen. De verdere archeologische en cultuurhistorische waarde van de vondsten wordt bijzonder laag ingeschat.

Metaal

Inventaris

Voor de inventaris wordt verwezen naar de assessmenttabel (Tabel 2), waarin alle data per vondstnummer is verzameld. Er zijn in totaal vier metaalvondsten aangetroffen tijdens het proefputtenonderzoek (VNRs 3, 12, 14 en 15).

Tabel 2: assessmenttabel metaal

VNR	WP	VLAKE	SPOOR	CONTEXT	OMSCHRIJVING	MATERIAAL	AANTAL	GEWICHT (GRAM)	DATERING	OVERIGE INFORMATIE	FRAGMENTATIE	BEWARING
3	1	1	Ten westen van S1001	AAVL	Deksel van tinnen kan;	Sn	1	37,66	LME/NT	Mogelijk een speelgoedbord. Diameter van circa 6,5 cm. Diameter bodem: 3,4 cm.	Groot	Redelijk
12	2	2	2007	AAVL	Rond plaatje van messing met centraal een gat	Cu	1	4,06		Met meerdere inslagen van klein rond object (diameter inslagen zijn circa 2 mm).	Klein	Goed
14	2	2	2006/2007	AAVL	Zegelstempel	Cu	1	73,52	16e of 17e eeuw	Spitsovale vorm; 67,9 x 46,6 mm; Datering op basis van vorm wapenschild op stempelvlak.	Klein	Goed
15	2	1		AAVL	Fragment van kistbeslag of bouwelement	Fe	1	19,52		Rechthoekige doorsnede; 7,4 x 4,4 cm; Met platgeslagen uiteinde	Groot	Redelijk

Interpretatie

De metaalvondsten kunnen op basis van hun vondstcontext niet nauwkeurig gedateerd worden. De belangrijkste vondst is aangetroffen op de grens van S2006 en S2007, twee lagen behorende tot een gracht. Het gaat om een zegelstempel of zegelmatrijs (VNR 14) (Figuur 24).

Met zegelstempels werden rechtskrachtige handelingen verricht. Er werd gestempeld in bijenwas, die in veel gevallen met pigmenten werd gekleurd. De gebruikersgroep van dergelijke stempels bestond aanvankelijk voornamelijk uit vorsten, leden van de hoge adel, hoge geestelijken, stadsbesturen en geestelijke instituties. Vanaf de 13^e eeuw verbreidde het gebruik zich ook naar de lagere adel, de lagere geestelijkheid en stedelijke patriciërs. Na de eerste helft van de 14^e eeuw werd de gebruikersgroep uitgebreid met burgers en handwerkslieden.¹⁵

¹⁵ HENDRIKSE 2003: 21-23; JANSSEN & THELEN 2007: 214-215.

De stempel heeft een spitsovale vorm met een lengte van 67,9 mm en een breedte van 46,6 mm. De stempel heeft een lage greep, bestaande uit een gelobde kam met centraal een gat voor een bevestigingsring.

De gevonden zegelstempel behoorde toe tot de orde van de broeders eremieten van Sint-Augustinus. De zegel leest:

*"SIGILLV(M) CO(MMVN)I(ON)E:FR(ATRV)M:ERE/MITAR(VM):S(AN)CTI.AVG[VSTINI].CO(N)VE(N)TIB(VS)"/"*¹⁶

Dit betekent: 'Zegel van de gemeenschap van de conventen van de broeders eremieten van Sint-Augustinus.' Zowel in Zonnebeke als in Ieper bevonden zich een Augustijnenabdij. Beide abdijen zijn afgeschaft in de Franse Revolutie.¹⁷ De afschaffing van de abdijen komt qua datering overeen met de datering van de opvulling van de gracht, namelijk eind 18e. Op basis van de iconografie op de zegel (het schild) kan deze vondst gedateerd worden in de 16e of 17e eeuw. Typologisch gezien komen zegelstempels van dit type voor van 1175 tot 1600.¹⁸

Figuur 24: Zegelstempel VNR 14

¹⁶ Met bijdragen (aangegeven tussen de haakjes) van Thérèse de Hemptinne (Universiteit Gent) en Lieve de Mey.

¹⁷ BERLIERE & HUYGEBAERT n.d.

¹⁸ Zie PAN-type 25-02-01-03-03.

Conservatie en behandeling

De ingezamelde vondsten vertonen geen actieve corrosie. Om een langdurige bewaring te waarborgen wordt aanbevolen om de zegelstempel te conserveren.

Potentieel op kenniswinst

De zegelstempel heeft een cultuurhistorische waarde. Door verder archiefonderzoek kan de zegelstempel mogelijk aan een specifieke Augustijnenabdij worden toegewezen. Het wapenschild lijkt te wijzen op het Augustijnenabdij van Ieper. Verder kan met een XRF-onderzoek de metaalsoort samenstelling bepaald worden. Beide onderzoeken vallen echter buiten het doel van een archeologisch vooronderzoek.

2.2.5 Stalen

Er werden geen grondstalen genomen voor verdere analyse ten behoeve van absolute dateringen (^{14}C , OSL), micromorfologisch onderzoek, textuuranalyse of palynologisch onderzoek. Het aanwenden van deze technieken valt niet binnen de doelstelling van dit vooronderzoek.

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Tijdens het proefputtenonderzoek werden diverse archeologische sporen aangesneden. Enerzijds dateren deze in de late middeleeuwen, anderzijds was er ook een sporenensemble met een jongere datering.

In werkput 1 werden de oudste sporen en vondsten aangetroffen, namelijk uit de late middeleeuwen. Het aardewerk dat in de vulling van de kuilen in het westen van de werkput aangetroffen werd, dateert in de late middeleeuwen. Het materiaal betreft voornamelijk huisraad of gebruiks aardewerk. Naar alle waarschijnlijkheid betreft het hier winningskuilen die nadien werden opgevuld met (huishoud)afval, een typisch achtererfffenomeen in laatmiddeleeuwse steden. Dergelijke kuilen met gelijkaardig vondstmateriaal werden ook aangetroffen bij het archeologische onderzoek in de Casselstraat te Poperinge¹⁹. Aangezien de Ferrariskaart enkel bebouwing weergeeft langsheen de Priesterstraat, kunnen deze kuilen vermoedelijk toegeschreven worden aan de woonstructuren langs deze straat in het noorden. Het zuidelijke deel van het perceel (het effectieve plangebied nu) was niet bebouwd en werd namelijk deels ingenomen door de Hondsgrecht. Het noordelijke deel van het plangebied werd dan vermoedelijk enkel ingenomen door achtererf fenomenen van de bewoning langsheen de Priesterstraat, op het perceel ten noorden van het plangebied.

In het oostelijke deel van werkput 1 dateren de muur en vloertje uit een jongere periode. Op basis van de gebruikte bouwmaterialen en het historische kaartmateriaal uit de 19^e eeuw (Plan 12) kunnen deze restanten aan de bebouwing in deze eerder recente periode worden gerelateerd. In de puinvulling boven het vloertje werden enkele glazen flessen gerecupereerd uit de 19^e – 20^e eeuw, wat deze datering bevestigt.

In werkput 2 werden enerzijds resten van een kelder aangetroffen. Gezien de structuur betreft het vermoedelijk een waterkelder die mogelijk te relateren aan de voormalige brouwerij ter hoogte van de site. Ook de ronde fundering in vlak 1 kan vermoedelijk gerelateerd worden aan de voormalige brouwerij. Deze diende dan voor vermoedelijk voor het opstellen van een eerder zware machine, pal bovenop de watervoorziening. Overige restanten zijn van deze brouwerij niet gekend. Historische bronnen vermeldden een brouwerij in de Hondstraat, brouwerij Van Eecke. Deze zou in de eerste wereldoorlog vernield zijn geweest.²⁰

¹⁹ VANDEPLASSCHE & KREKELBERGH 2016

²⁰ Anon n.d.

Plan 12: Plangebied op Atlas der Buurtwegen, ca. 1840, met de weergegeven bebouwing.²¹ (analoog; 1:20.000; 13.10.2021)

Figuur 25: Foto ter hoogte van Brouwerij Van Eecke, Poperinge Hondstraat 1940.²²

De overige muurresten (S2001 en S2004) die niet onmiddellijk aan de waterkelder te relateren zijn, dateren vermoedelijk uit de late 18^e eeuw en betreffen een oudere bouwphase dan de kelder. S2001 dateert sowieso van na de demping van de Hondsgracht, aangezien deze zich er pal bovenop bevindt. Op basis van het historische kaartmateriaal wordt de demping van de gracht en dus ook het optrekken van de eerste woonstructuren aan het einde van de 18^e eeuw of begin van de 19^e eeuw gesitueerd.

Bij de uitbreiding van werkput 2 in zuidelijke richting zuiden werden enkele grachtlagen aangesneden die te linken zijn aan de verwachte Hondsgracht. Het profiel toonde een verschuiving van de lagen in zuidelijke richting, in de richting van de Hondstraat. Enkele humeuze lagen kunnen gerelateerd worden aan actieve fasen van de Hondsgracht. De gracht was minstens tot 2,5 m onder het maaiveld aanwezig, maar reikt naar alle waarschijnlijkheid dieper. De gelaagdheid in zuidelijke richting doet vermoeden dat de Hondsgracht zich ook grotendeels onder de huidige Hondstraat bevindt en dat ter hoogte van werkput 2 de noordelijke kant of oever van de gracht werd aangesneden. Het vondstmateriaal uit deze grachtlagen is voornamelijk in de postmiddeleeuwse periode te dateren, namelijk tussen de 16^e en 18^e eeuw. Deze einddatum komt overeen met de gegevens omtrent de demping van de gracht.

Opmerkelijk is de vondst van een zegelmatrijs. Deze zegelmatrijs werd aangetroffen op de grens van S2006 en S2007, in de actieve grachtfasen dus. De zegelstempel kan toegewezen worden aan de Augustijnenabdij. Zowel in Zonnebeke als Ieper bevond zich een Augustijnenabdij. De abdijen werden afgeschaft bij de Franse Revolutie, op het einde van de 18^e eeuw. Dit komt overeen met de datering van de gracht, in de 18^e eeuw. Vermoedelijk is de zegelstempel bij de afschaffing van de abdij in de gracht terecht gekomen.

2.3.2 Confrontatie met resultaten eerder vooronderzoek

Aardkundige bevindingen

Op de Bodemkaart van Vlaanderen wordt het onderzoeksgebied gekarteerd als bebouwde zone. Rondom het plangebied worden voornamelijk matig droge zandleembodems met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Lca) teruggevonden. Daarnaast komen ook matig natte zandleembodems zonder profielontwikkeling voor en natte kleibodems met reductiehorizont, zonder profiel (Ldp, Eepy).²³

Het proefputtenonderzoek bevestigde grotendeels het bodemtype van de bodemkaart. In beide proefputten werd het bodemprofiel gekenmerkt door ingrepen veroorzaakt door historische bebouwing. Enkel op grotere diepte werd de natuurlijke bodem aangesneden in werkput 1. In het zuidelijke deel van het plangebied werd de bodem enerzijds gekenmerkt door actieve grachtfasen van de Hondsgracht en anderzijds door puin- en dempingslagen van deze gracht.

Aangezien in geen enkel van de profielen een voldoende intact bodemprofiel werd waargenomen die de bewaring op in situ steentijdsites toeliet, werd geen verder booronderzoek naar steentijdwaarden uitgevoerd.

*Historisch, archeologisch en cultureel kader*²⁴

Het bureauonderzoek toonde aan dat het plangebied in de historische stadkern van Poperinge ligt, tussen een Romeinse weg en de oudste kerk van de stad. Bovendien lag het plangebied op een plek waar drie waterlopen samen komen. In de volle en late middeleeuwen kende Poperinge een sterke verstedelijking. Op basis van historisch kaartmateriaal maakt het plangebied minstens vanaf de 16^e

²¹ GEOPUNT 2021a

²² Anon n.d.

²³ DE HERDT 2021

²⁴ DE HERDT 2021

eeuw deel uit van de bebouwing langsheen de Priesterstraat. Het aangetroffen aardewerk in de kuilen in werkput 1 laten een oudere datering toe, namelijk in de late middeleeuwen. Dit type sporen mer een dump van gebruiksaardewerk wijst op achtererffenomenen. Aan de hand van het historisch kaartmateriaal moeten deze achtererffenomenen naar alle waarschijnlijkheid gerelateerd worden aan de historische bewoning langsheen de Priesterstraat. Enkel hier wordt bebouwing gesitueerd terwijl het zuidelijke deel van het plangebied nog werd ingenomen door de Hondsgrecht. Ouder vondstmateriaal werd tijdens het proefputtenonderzoek niet aangetroffen. Het is niet uitgesloten dat ook in de volle middeleeuwen het plangebied al bewoond was. De hoofdbewoning situeerde zich echter ten noorden van het plangebied, ter hoogte van de Priesterstraat.

Op het kaartmateriaal uit de 16^e, 17^e en 18^e eeuw wordt de Hondsgrecht nog afgebeeld in het zuiden van het plangebied (zie Ferraris, Plan 13). Aan de hand van het historische kaartmateriaal lijkt de Hondsgrecht gedempt te zijn tussen het laatste kwart van de 18^e eeuw en de eerste helft van de 19^e eeuw. Deze datering werd bevestigd tijdens het proefputtenonderzoek. Het aangetroffen vondstmateriaal uit de grachtlagen dateert eveneens ten laatste uit de 18^e eeuw.

Op het historisch kaartmateriaal wordt na het dempen van de gracht bebouwing afgebeeld langs de Hondstraat. Ook dit kon bevestigd worden aan de hand van het proefputtenonderzoek. Er werden verschillende dempingslagen herkend die wijzen op het bouwrijp maken van het terrein. Ten noorden van de voormalige Hondsgrecht werden sporen aangetroffen uit zowel de 18^e eeuw (funderingsresten) als de 19^e eeuw (waterkelder en funderingsresten). Tijdens het proefputtenonderzoek werden mogelijke restanten (funderingen en waterkelder) van een brouwerij aangesneden. Na afloop van het proefputtenonderzoek werd extra archiefonderzoek uitgevoerd waarbij de aanwezigheid van de brouwerij bevestigd werd.

2.3.3 Verwachting archeologisch erfgoed

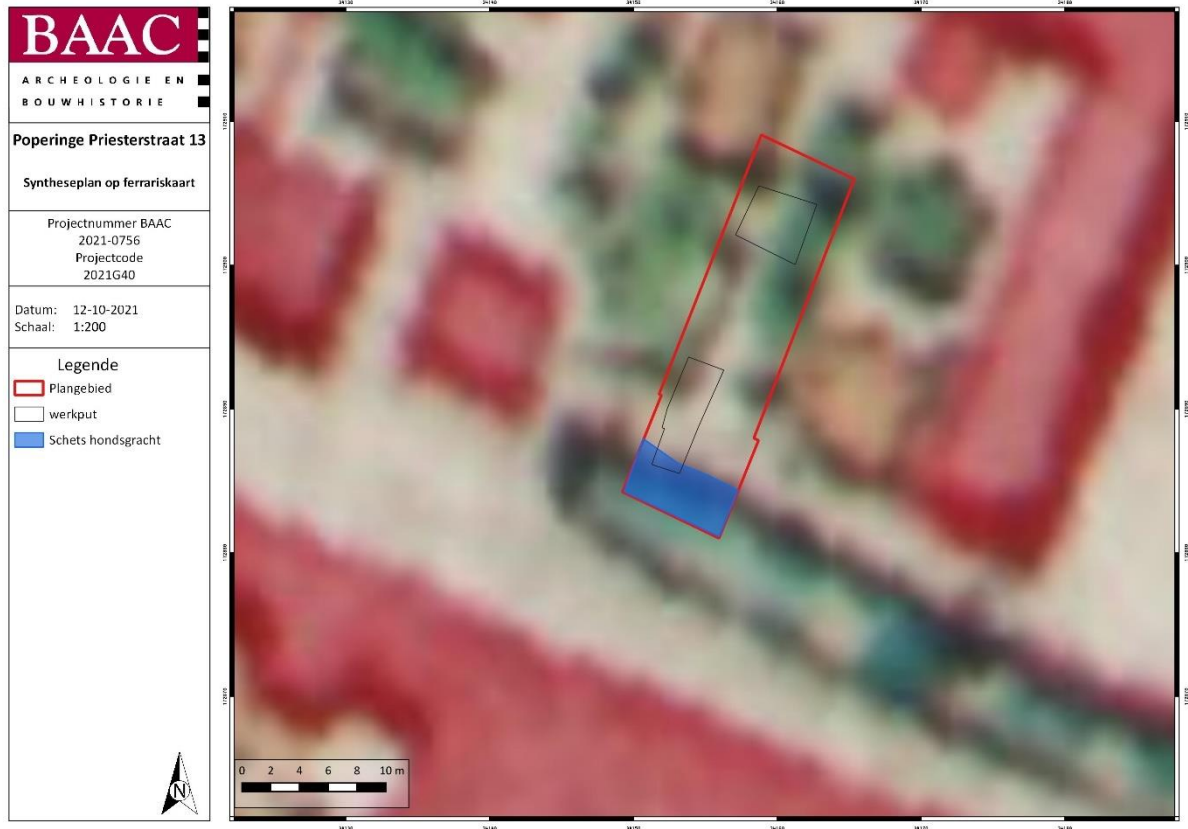
Het proefputtenonderzoek heeft aangetoond dat binnen het plangebied archeologische sporen vanaf de late middeleeuwen (in het noorden) en recenter (in het zuiden) aanwezig zijn. In het zuiden werd de verwachte Hondsgrecht wel degelijk aangetroffen in de vorm van enkele actieve grachtlagen en enkele dempingslagen die gerelateerd zijn aan het bouwrijp maken van het terrein. Hierboven werden na demping enkele bouwstructuren uit de late 18^e eeuw en jongere perioden opgetrokken.

In het noorden van het terrein (werkput 1) werd enerzijds een vloerniveau van een jongere bouwfase aangesneden (19^e eeuw) en anderzijds enkele kuilen met (huishoud)afval die in de late middeleeuwen gedateerd kunnen worden. Deze kuilen zijn te relateren aan afvalkuilen en achtererffenomenen uit de late middeleeuwen. Aan de hand van het kaartmateriaal kan vastgesteld worden dat tot de 18^e eeuw enkel de percelen langsheen de Priesterstraat bewoond waren. De achtererffenomenen zijn dus toe te schrijven aan de bebouwing van de Priesterstraat. Het zuidelijke deel van het plangebied werd namelijk nog ingenomen door de Hondsgrecht.

Samenvattend kan gesteld worden dat over een deel van het plangebied het bodemarchief verstoord is door funderingen en kelders uit 18^e en 19^e eeuw. Enkel diepere sporen worden verwacht vanaf de late middeleeuwen. Daarnaast kon de loop van de Hondsgrecht bevestigd worden in het zuidelijke deel van het terrein. De datering van de dempingslagen van de Hondsgrecht komt overeen met de historische data, namelijk 18^e eeuw. De grachtlagen bevinden zich tot minstens 2,5 m onder het maaiveld. Oudere sporen worden ter hoogte van de voormalige gracht dan ook niet verwacht.

2.3.4 Synthesepan

Op het synthesepan worden de aangelegde werkputten weergegeven op de Ferrariskaart met een schets van de loop van de oude Hondsgrecht.

Plan 13: Syntheseplan (analoog; 1:20.000; 12.10.2021).

2.3.5 Onderzoeksvragen: antwoorden

- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Ja, tijdens het proefputtenonderzoek werden verschillende archeologische waarden aangetroffen.

- Betreft het behoudenswaardige archeologische waarden?

Ja, de archeologisch waardevolle waarden betreffen enerzijds enkele vondstrijke laatmiddeleeuwse kuilen in werkput 1 en de restanten van de noordelijke zijde van de Hondsracht in werkput 2.

- Wat is de relatie tussen deze waarden en het landschap?

Zie onder.

- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

De geplande werken zullen behoudenswaardige archeologische waarden niet of slechts heel minimaal verstoren.

Bodem en paleolandschap

- Welke bodemhorizonten worden in de profielen of boringen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?

Binnen het plangebied kwam een AC bodem voor. Enkel in het westen van werkput 1 werd de C-horizont aangesneden. De overige bodemprofiel vertoonden een antropogeen bodemprofiel,

gekenmerkt door verschillende antropogene ingrepen; de Hondsgrecht, het bouwrijp maken van het terrein, dempinglagen en funderingen van recentere bebouwing.

- *Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?*

Deze horizonten vertegenwoordigen relevante niveaus in het kader van sporenarcheologie. Er kon echter geen intact bodemprofiel waargenomen worden voor de bewaring op in situ steentijdsites.

Sporenbestand

- *Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?*

Ja, het proefputtenonderzoek bracht verschillende sporen aan het licht. In werkput 1 konden enkele laatmiddeleeuwse afvalkuilen herkend worden en een 19^e-eeuwse kelder. In werkput 2 kon enerzijds de Hondsgrecht herkend worden in het zuidelijke deel met daarboven dempingslagen (18^e eeuw) voor het bouwrijp maken van het terrein. Anderzijds kon in werkput 2 enkele funderingsresten herkend worden en een waterkelder uit de 19e eeuw.

- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*

De sporen kennen een algemene goede bewaring. Enkele oudere muurresten (18e eeuw) kenden een iets slechtere bewaring dan de jongere muurresten.

- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*

De sporen maken geen deel uit van één of meerdere structuren.

- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*

De aangetroffen sporen zijn te dateren uit de late middeleeuwen en jongere perioden.

- *Zijn de sporen te koppelen aan de steentijdartefacten, indien aangetroffen?*

Neen.

- *Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?*

Het terrein kenmerkte zich door verschillende cultuur- en ophogingslagen onder de bouwvoor (Ap). Slechts op een zekere diepte werd in de westelijke helft van werkput 1 de C-horizont aangesneden. In het zuiden bevond zich de gedempte Hondsgrecht.

- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*

In werkput 1 konden enkele laatmiddeleeuwse kuilen herkend worden.

- *Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?*

Tijdens het proefputtenonderzoek was de vastgestelde bewaringstoestand van de archeologische vindplaats goed. De verwachte bewaringstoestand zal ook goed zijn.

- *Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?*

Van de laatmiddeleeuwse kuilen, de achtererfphenomenen, is de aarde middelmatig. Dit fenomeen is reeds goed gekend uit andere sites, waaronder meerdere in Poperinge. De waarde van de Hondsgracht is wel hoog.

Specifieke vragen i.f.v. gekende historische waarden binnen het plangebied

- *Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van de Hondsgracht binnen het plangebied?*

Ja, in het zuidelijke deel van werkput 2 werden enkele actieve grachtlagen aangetroffen behorende tot de Hondsgracht. In het profiel werd duidelijk dat deze lagen afhellen in zuidelijke richting. De Hondsgracht loopt verder door onder de huidige Hondstraat.

- *Is een datering van de Hondsgracht mogelijk? Welke datering kan aangegeven worden?*

Het aangetroffen vondstmateriaal dateert de demping van de gracht ergens in de 18^e eeuw, wat een bevestiging is van de verwachte datering op basis van het historische kaartmateriaal.

Motivatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:*
- *Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?*

Niet van toepassing.

- *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?*

Niet van toepassing.

- *Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?*

Niet van toepassing.

- *Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?*

Niet van toepassing.

- *Wat is de financiële impact van eventueel vervolgonderzoek?*

Niet van toepassing.

2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

Tijdens het proefputtenonderzoek aan de Priesterstraat te Poperinge werden verschillende archeologische sporen en structuren aangesneden. Er is bijgevolg wel degelijk een archeologische site aanwezig binnen het onderzoeksterrein.

De meeste sporen zijn toe te schrijven aan verschillende bouwfases uit de late 18^e en 19^e eeuw, waarvan onder andere een waterkelder, een vloerniveau en meerdere muurtjes. In het noorden werden op een dieper niveau enkele laatmiddeleeuwse kuilen aangetroffen en in het zuiden werden enkele lagen van de Hondsgrecht herkend. Deze kuilen en de Hondsgrecht bevinden zich op een dieper niveau onder het maaiveld.

Het kennispotentieel van deze kuilen en muren is laag tot matig in te schatten. Er worden geen oudere sporen verwacht in het zuidelijke deel van het plangebied wegens de aanwezigheid van de voormalige gracht. Er worden enkel sporen van na de demping verwacht (vanaf het eind van de 18^e eeuw), alsook sporen behorende tot de Hondsgrecht zelf. In het noorden van het plangebied worden laatmiddeleeuwse en recentere achtererfphenomenen verwacht. De historische bebouwing situeerde zich namelijk langs de Priesterstraat en niet op het huidige plangebied. Ook hier is het kennispotentieel eerder laag te noemen gezien de hoofdbewoning zich langs de Priesterstraat situeerde. Er zijn reeds verschillende achtererfphenomenen geregistreerd in de historische stadskern van Poperinge, waarbij dit fenomeen reeds uitvoerig onderzocht werd. Het kennispotentieel ter hoogte van de Hondsgrecht zelf is wel hoog aangezien deze nog nooit volledig gedocumenteerd is kunnen worden.

In kader van de nieuwbouw wordt de volledige oppervlakte voorzien van een betonvloer die rust op vorstranden. Deze vorstranden zijn 40 cm breed en worden tot aangelegd tot een diepte van 100 cm onder de nulpas, wat overeenkomt met 70 cm onder maaiveld. Deze ingreep is echter zeer lokaal, lineair en smal. Hierdoor is kenniswinst bij verder vooronderzoek niet aanwezig. De opbouw van de vloer is in totaal 65 cm. Met een nulpas die een 40tal cm boven het huidige maaiveld ligt, komt dit neer op een bodemverstoring van slechts 25 tot 30 cm.

De archeologische waarden die verstoord worden door deze werken betreffen enkel de 18^e- en 19^e-eeuwse sporen gerelateerd aan de historische bebouwing op het terrein. De laatmiddeleeuwse sporen zullen niet geraakt worden door de geplande werken. Ook de Hondsgrecht kan in het kader van de geplande ingrepen niet verder bestudeerd worden. De vooropgestelde vraagstelling omtrent de Hondsgrecht kon ingelost worden. Deze werd vastgesteld in het zuiden van het terrein en loopt verder door in zuidelijke richting, onder de huidige Hondstraat. De maximale kenniswinst binnen het kader van de geplande werken is bijgevolg reeds bereikt tijdens dit proefputtenonderzoek.

2.4.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek is er voldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon bovendien ook voldoende bepaald worden. Volgens de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek²⁵ is een verder onderzoek (opgraving), binnen het kader van de geplande ingrepen, niet aangewezen.

²⁵ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een nieuwbouwontwikkeling aan de Priesterstraat en de Hondstraat te Poperinge, heeft BAAC Vlaanderen bvba in 2021 een archeologienota opgesteld (AN ID 18336). Deze bestond enkel uit een bureauonderzoek. In het bijhorende programma van maatregelen werd een proefputtenonderzoek geadviseerd. De doelstelling van een vooronderzoek was het vaststellen van de aanwezigheid van een archeologische site en de karakteristieken en bewaringstoestand hiervan, alsook een analyse van de relatie met het landschap, de waarde en de impact van de geplande werken.

Het proefputtenonderzoek, bestaande uit twee werkputten, werd uitgevoerd op 9 september 2021. De aangetroffen sporen bestonden voornamelijk uit funderings- en muurresten te koppelen aan late 18^e- en 19^e-eeuwse bebouwing. In de noordelijke werkput werden enkele laatmiddeleeuwse kuilen aangesneden. In de zuidelijke werkput werd een waterkelder aangetroffen. Bij het uitbreiden van de werkput richting de Hondstraat werden enkele actieve grachtlagen van de Hondsgracht aangetroffen onder enkele dampings- en puinlagen. Hierbij kon vastgesteld worden dat de Hondsgracht afloopt in zuidelijke richting en zich vermoedelijk verder onder de Hondstraat bevindt. Het materiaal in de grachtlagen dateert uit de 18^e. Een opmerkelijke vondst uit de grachtlaag betreft een 16^e- of 17^e-eeuwse zegelmatrijs van een Augustijnenabdij. Zowel in Ieper als in Zonnebeke was een Augustijnenabdij aanwezig tot het einde van de 18^e eeuw.

De laatmiddeleeuwse kuilen en de sporen gerelateerd aan de Hondsgracht zijn de meest relevante archeologische sporen binnen het plangebied. De laatmiddeleeuwse kuilen zijn gerelateerd aan achtererven, een fenomeen dat reeds veel geattesteerd werd in historische steden waaronder ook in Poperinge. Deze achtererffenomenen zijn met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid toe te schrijven aan de bebouwing langs de Priesterstraat (waar geen verdere ingrepen voorzien zijn). De percelen langs de Hondstraat werden tot het einde van de 18^e eeuw ingenomen door de Hondsgracht waardoor er hier geen oudere bebouwing verwacht wordt. Bovendien bevinden deze aangetroffen sporen zich dieper dan de geplande werken en zullen bijgevolg niet verstoord worden. De geplande ingrepen zullen enkel mogelijke restanten van de bebouwing uit de 18^e en 19^e eeuw verstoren, waarvan een deel reeds gedocumenteerd werd tijdens het proefputtenonderzoek. Deze restanten van bebouwing leveren niet genoeg kenniswinst. De waarde van het archeologische ensemble dat verstoord wordt bij de geplande werken is te beperkt waardoor bij vervolgonderzoek geen kenniswinst meer te behalen is. De dieperliggende sporen kunnen bovendien in situ bewaard worden. Er wordt dan ook geen archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd. Dit advies werd doorgesproken met Jan Decorte (Archeo7) die het eens was met deze besluitvorming.

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Funderingsplan met in donkergrijs, groen en rood de funderingsbalken.....	5
Figuur 2: Doorsnede vorstrand.	6
Figuur 3: doorsnede verstijvingsbalk 1.	6
Figuur 4: Doorsnede verstijvingsbalk 2.....	7
Figuur 5: Tereinsituatie voor de start van het onderzoek.....	14
Figuur 6: Foto's methodiek.	15
Figuur 7: Tekening profiel 1.1	19
Figuur 8: Foto profiel 1.1.....	19
Figuur 9: Tekening profiel 1.2	20
Figuur 10: Foto profiel 1.2.....	20
Figuur 11: Tekening profiel 2.1	21
Figuur 12: Foto profiel 2.1.....	21
Figuur 13: Detail S1001 (muur).	27
Figuur 14: S1001 in oostelijke deel WP1.....	28
Figuur 15: Oostelijke deel WP1 met S1001.....	28
Figuur 16: Westelijke deel WP1 met kuilen	29
Figuur 17: Coupe S1005	30
Figuur 18: Overzichtfoto vlak 1, WP2 met funderingsresten.....	31
Figuur 19: Zicht op de kelder, vlak 2, met gewelf.	32
Figuur 20: Zicht op kelder met vloer.....	32
Figuur 21: Vlak 1, zuidelijke deel WP2 met dagzomende grachtlagen en liggende houten balk.....	33
Figuur 22: Foto profiel 2.1, met de dalende vullingslagen richting Hondstraat.	34
Figuur 23: Tekening profiel 2.1.	35
Figuur 24: Zegelstempel VNR 14.....	39
Figuur 25: Foto ter hoogte van Brouwerij Van Eecke, Poperingse Hondstraat 1940.	42

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 15.09.2021)	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 15.09.2021)	3
Plan 3: Inplanting proefputten op de Ferrariskaart. (analoog; 1:25.000; 07.04.2021)	13
Plan 4: Inplanting proefputten op het GRB. (1:1; digitaal; 07.04.2021)	13
Plan 5: Aangelegde proefputten tov ingeplande proefputten (digitaal; 1:1; 15.09.2021).	16
Plan 6: Overzichtskaart van de profielregistraties (digitaal; 1:1; 16.09.2021)	17
Plan 7: Algemeen sporenplan vlak 1 (digitaal; 1:1; 20/09/2021).....	23
Plan 8: algemeen sporenplan WP1, vlak 1 met vlakhoogtes (digitaal; 1:1; 20/09/2021)	24
Plan 9: Algemeen sporenplan WP2, vlak 1 (digitaal; 1:1; 20/09/2021)	25
Plan 10: Algemeen sporenplan vlak 2 met vlakhoogtes (digitaal; 1:1; 20/09/2021)	26
Plan 11: Allepsorenkaart werkput 2 (vlak 1) (digitaal; 1:1; 20/09/2021).	34
Plan 12: Plangebied op Atlas der Buurtwegen, ca. 1840, met de weergegeven bebouwing. (analoog; 1:20.000; 13.10.2021)	42
Plan 13: Synthesepan (analoog; 1:20.000; 12.10.2021).....	45

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Assessmenttabel vondstmateriaal	36
Tabel 2: assessmenttabel metaal.....	38

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2021. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf.
- AGIV, 2021a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB). Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- Anon, Poperinge Ommegang. Available at: <http://users.telenet.be/aandeschreve/ommegang.htm#256> Poperinge Hondstraat Brouwerij Van Eecke mei 1940.
- BERLIERE, U. & HUYGEBART, N., *Monasticon Belge, Province de Flandre occidentale, vol. 1-4 C.* national de recherches d'histoire Religieuse, ed., Luik.
- GEOPUNT, 2021a. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2021b. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- HENDRIKSE, H., 2003. *Zegelstempels en zegelringen uit Zeeuwse bodem*, Zaltbommel.
- DE HERDT, T., 2021. *Archeologienota Poperinge, Priesterstraat*, Gent. Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/18336>.
- JANSSEN, H.L. & THELEN, A.A.J., 2007. *Tekens van leven. Opgravingen en vondsten in het Tolbrugkwartier in 's Hertogenbosch*, Utrecht.
- VANDEPLASSCHE, A. & KREKELBERGH, N., 2016. *Archeologienota Poperinge, Casselstraat 149, BAAC Rapport nr. 286*, Bassevelde.

6 Bijlagen

6.1 Funderingsplannen

6.2 Sporenlijst

6.3 Vondstenlijst

6.4 Fotolijst

6.5 Allesporenkaart vlak 1

6.6 Allesporenkaart vlak 2